

ԵՐ. ՕՏԵԱՆ ԵՒ ՄԻՔ. ԿԻՒՐՃԵԱՆ

ՖՐԱՆՔՈ-ԹՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

III

ԿԱՄ

ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

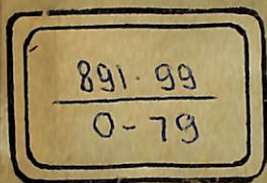
(Պոլսական կետեր)

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ 3 ԱՐԱՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Վ. ԵՒ Պ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Կ. ՊՈԼԻՍ
Տպագր. Թ. ՍԱԳԱՆԻՆ
1909

13 APR 2011

թիվ 18

ԱԶԱՏ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

ԵՐ. ՕՏԵԱՆ ԵՒ ՄԻՔ. ԿԻՒՐՃԵԱՆ

891.99
0-79

պ. ՖՐԱՆՔՕ-ԹՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԿԱՄ

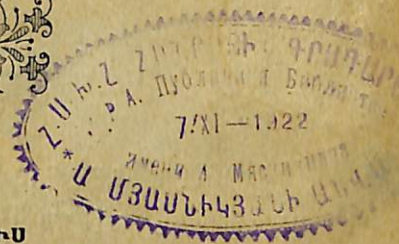
ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

(Պոլսական կեանք)

ԿԱՏԱԿԵՐԴՈՒԹԻՒՆ 3 ԱՐԱՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

Վ. ԵՒ Պ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագր. Ռ. ՍԱԳՍԵԱՆ
1909

ԱՆՁԵՐԸ

Արթին աղա.— *Զարչրը փանառական*

Եւփիմէ.— *Արթին աղայի կինը*

Ռօզ.— » » *աղջիկը*

Տօթ. Շաւարշ.— *Բժիշկ*

Ագրիպաս աղա.— *Արթին աղայի բարեկամը*

Գառնիկ աղա.— *Եւփիմէի եղբայրը*

Տիրան.— *Խմբագիր*

Լեւոն.— *Փաստաբան*

Վահան.— *Դասաւսու*

Ռօստով.— *Ռուսահայ մը*

Նիկողոս աղայ.—

Ոսթկանապետ մը.—

Սիսակ.— *Ծառայ*

Սոյն քաւերախաղի ներկայացման իրաւունքը վերապահուած է հեղինակներուն որոնց պէտք է դիմել պայմաններու մասին:

Ա. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տեսարանը կը ներկայացնէ Արթին աղայի տան հիւրասենեակը. աջ ու ձախ եւ մեջքեղին դուռներ, մեջքեղի դռան մոլ սեղան մը որուն վրայ ջուրի սրուակ, գաւաթ մը, զանգակ եւ ֆանի մը հոսի շիշեր կան: Բեմին ձախ կողմը քիկնաքոռ մը եւ աջ կողմը արուներ:

ՏԵՍԻՍ, Ա.

ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ — ԵՒՓԻՄԷ

Եւփ.— Հաղար անգամ ըսած եմ քեզի որ մարդու առջեւ ինծի էֆթիկ չըսես, իմ անունս Եւփիմէ է Եւփիմէ... քսան տարի կըլլայ կոր կարգուելնիս, դեռ այս կէտը չկրցանք հասկցնել քեզի... նորէն քիչ մը առաջ հիւրերու առջեւ էֆթիկ ըսիր. ամօթէս գետնին տակը անցայ:

Արթ.— Ես ալ քեզի միլիոն անգամ ըսած եմ քի ինծի միւսիւ Բասթալ չըսես մարդու առջեւ. իմ անունս Արթին է պէ Արթին... տուն նասըլ սա քսան տարուան կիւղէլիմ Արթինը Բասթալ ըրիր հէ... ան չէ ամա հոգիդ սիրես սա Բասթալն ալ ո՛ւր տեղէն հանցիր. իմ կիտցածս Բասթալ տէյի բայլաջօլն կըսեն:

Եւփ.— Մ'ըսեր այդպէս վրադ կը խնդան. Բասթալը գաղղիւրէն է Յարուլթիւնի, Արթաքիլի, Արթինին ալաֆրանկան է:

Արթ.— Անունին ալաֆրանկան կըլլայ մի պէ... անունը անուն է վէսէլլամ... սաւաթ է ասիկա չէնէմի թարիխ... իմ հօրս մօրս տըրած անունը տուն եղար փոխող պէ կնիկ...

Եւփ.— Ո՛հ ինչ տգեղ բացատրութիւն, վրայ չիտակը կամչնած կոր կնիկդ ըլլալուս. քանի անգամ ըսած եմ որ ասանկ

պէյով քայով չը խօսիս հետս, մարդու առջև ալ կընես
կոր վրաս տաք տաք քրտինք կիջնայ կոր:

Արթ.— Էյ սա, պէ կընիկին ալաֆրանկան ի՞նչ է... Ըսէ տէ
սորվինք:

Եւփ.— Պէ կընիկին ալաֆրանկան տիկին է:

Արթ.— Աֆ էս բրեր էֆթիկ հանրմ, ես 45 տարեկան մազս
մօրուքս ճերմըլցած մարդ եմ, ասանկ եկեր եմ ասանկ
պիտի երթամ. էս ալաֆրանկային խաթերը համար նէ
զանցաս կրնամ փոխել նէ ալ լեզուս... հիմայ քու ալաֆ-
րանկայիդ թախ օրթատեղը...

Եւփ.— (աղաղակ ղ արնակէլով ու ալանէնէրը Գոցելով Բէկ-
նալուէն վրայ կէնայ) Ահ չիմանամ չիմանամ:

Արթ.— Կէնէ սընըրները պոնեց (պօռուով) վարդուկ, եկուք
նայէ տուտուդ ի՞նչ կըլայ կոր:

Եւփ.— Ահ, ահ, սիրտս... բաներ մը կըլամ կոր... Ռօզ ըսէ՛
Ռօզ, վարդուկը ի՞նչ է. աղջիկս պարտիզակցի սպասուհի
է...

Արթ.— Հիմակ Ռօզիդ ա՛լ քեզի ալ...

ՏԵՍԻՆԻՆ Բ.

ՆՈՅՆՔ — ՌՕԶ

Ռօզ.— (վաղէլով ին Դոնէ). ի՞նչ կայ, ի՞նչ եղաւ դարձեալ...
ի՞նչ կայ տէր Աստուած (Ժօրը Գոյը կէրկայ):

Եւփ.— Ահ Ռօզս. այս հայրդ զիս գերեզման պիտի իջեցնէ...
ա՛խ կը մարիմ կոր, սեղանիս վրայէն հօտի սրուակ մը
բեր...

Ռօզ.— (Դոնէն իսկոյն արդարեւ Բէրեւով Հոգոս-Երաւ Կո-
ոս Երոյ Հօրը), Հայր. նորէն ի՞նչ եղաւ:

Արթ.— Ի՞նչ պիտի ըլլայ պան մըն ալ չեղաւ... պէլքի ալաֆ-
րանկային նամուսին տպանք... կիտէսքի սա կեանին տա-
կը անցնելիք ալաֆրանկան ամուսնային տղան է...

Ռօզ.— (Խնդրուով) Դարձեալ Եւփիմէի Բասքայի կուր է...

Եւփ.— (Ինչո՞ւնէն Ժողովելով) կը ներեմ իրեն աղջիկս կը ներեմ,
որովհետեւ...

Արթ.— Կը ներեմ մի... եէտիյի խաթա պաք, ի՞նչ մեղք
կործեցինք քի կը ներես կոր:

Եւփ.— Կաղաչեմ Բասքա՛լ ալ քիչ մը մեղքցիր կսիկդ. նորէն
մի սկսիր:

Արթ.— Կինէ՛մի Բասքալ... հիմա ալ օրհնեալ բերանս պիտի
բանամ... պէ պապամ քեզի հաղար անգամ ըսինքքի իմ
անունս Արթին է, Բասքալ բայլաչօին կըսեն. մենք հոս
բանտամիսս չենք խաղար կոր... Աստուած վկայ ինծի
անանկ կուգայ կոր քի երթամ նորէն մկրտուիմ, անանկ
անուն մը առնեմ քի ալաֆրանկա չունենայ, ատ ալաֆ-
րանկան իճատ ընողին ա՛լ, Պոլիս մոցնողին ա՛լ... Դուք
տեղէն ալ կընաց էկաւ փէշիվան ետիքսիյի պէս մեզի փա-
կաւ... պէ պապամ ես Եէնի Սարուցի եմ. դպրատուն
կացած մարդ չե՛մ, դըպոց օլարափս մեր գիղին խում-
լուսը տեսած եմ. տասը տարեկան էի չարչի ելայ, մահ-
տէսի հաճի Տարսալիչ աղային քով հինգ տարի աշակեր-
տութիւն ըրի, իմ թէրալիյէս հոն առած եմ. իմին թէֆ-
թէրներս խասային թօիերն էին, ճէտլէլ զրիչս ալ էնտա-
զէն իլէ մախար... տունէն չարչի՛ չարչիէն տուն... ես
անանկ ալաֆրանկային սէմթը ոտք կոխած մարդ չեմ...
ինծի մինչև կարգուած օրս Արթին աղա կըսէին, հօրս մօրս
լեզուովը կը խօսէի, մէկը պան մը չէր ըսեր, կըռարառը
ժամէն դուրս լսած չ՛ունէինք, անանկ զէլզէք՝ չըթ
զըրըլարմ՝ նոր մօտա հէրիֆներու հետ տալա-բարեւ ասծու-
բարին ըրած չունէի... Իրինկունը խանութը կոցելուս պէս
չիպ չիտակ տուն կերթալի, կալօլ բօթինս կը հանէի,
բապուճներս օտքս կանցունէի, կէճէլիկս կը հագնէի, սէ-
տիրին վրայ եան կուգայի, տիւզին հարուրնոց անարատ
չիչէն քովիկս... օ՛խ պապամ կէլ քէյֆիմ կէլ... (Երկոս-
ալ կէլէն) աղւոր աղւոր կը խմէի, կերակուրս կուտէի,
սաաթը իրեք եղաւ մի, ալ Արթին ողան եռուանին տա-
կը վնասելու էր, առտուն չափախին աչքս կը պանայի,

սուրբ Աստուած տուն ինծի օգնական ըսելով խաչս կը հանէի, հայտէ նորէն չարչի: Մենք տասնկ մեծցած, ասանկ ապրած, տէտէտէն՝ անատան՝ պապատան ասանկ տեսած ենք, ալափրանկան երաճնուս մէջը պիլէ տեսած չունինք. քեզ առինք հասկցա՛նք, ճանչցա՛նք, բա՛րով խերով չճանչնայինք. խախքութիւն մըն է փրթաւ, նայիս ալ Արթինը Բասքալ եղաւ, քիւլպաստըն քօթօլէթ եղաւ, Էֆթիկը Եւփիմէ եղաւ, Ջօրպան ապուր եղաւ, խաղվէն սուրճ եղաւ, կէճէլիկը՝ բապուճը պարթի եղաւ, օտու ընիս ալ նասըր եղաւ. տիւզ ռախին՝ քօնեաք շաթթ-ռէօղի փոխուեցաւ, լեզունիս կըռաբարէն պոնուեցաւ, մեր կեանքն ալ հառամ եղաւ... քսան տարի է դպրոց կալու՝ պէս ամէն իրիկուն տուն կուգանք տահա սա ալափրանկային տիրւոման չկրցինք առնել... ամէն օր շան քարո՛ղ, դա՛ս, նասիհա՛թ, ջախ ջըրնը... պան դործ չունինք մարդու մէջ նստի՛լ ելլա՛լ խօրաթեկ կը սորվինք կոր. սանքիմ մենք հայկան ենք, մարդ չենք տեսեր, լեռը ապրերենք. մարդու առջեւ սանկ նստէ տանկ մի նստիր, սա պիչիմ պերանդ պաց, սա ձեով դոցէ՛, օտքըդ օտքիդ վրայ մի դնիր. մատդ քիթդ մի խօթեր, ծանարդ ծուսարդ խմչէ, կրնաս նէ հիչ մի խմչեր տէ խլինք-քըդ կըլլէ... թուքնե՛լ, հազալ, էպէմիշ ընել, փռնդտալ ետտալի է եղեր... բօթինը թող մէնկէնի պէս օտքէ սխմէ, նասըրներուն ցաւէն հողիդ պերանդ թող կայ, ծան հանելու չես չարչըրուելու ես եղեր, ջիւնքիւ միտաֆիրներուն քով բօթին հանելը աստէթա ալափրանկան խաչը հանել է եղեր... ջուրը կուռթ կուռթ խըմելու չէ եղեր, ջաթալը սանկ պոնելու է եղեր, Ջօրպային վրայ փչելու չէ եղեր, գէրէ ինչ խըտար պերանդ շատ խաչինէ անխտար բիչկին ալափրանկա կըլլաս եղեր... անանկ չէ՞ Էֆթիկ հանըմ... մեղայ մեղայ տիկին Եւփիմէ... թէդ պի՛ն մը ունէի ան ալ ալափրանկային խուռպան կընաց, պի՛ն մը ունէի ան ալ ալափրանկային խուռպան կընաց, ծառքէս առիք, վախթով պապատան դալմա ուշալի մը ունէի, աստուածաւախ, մաղլըմ, խօսմուռուք մարդ...

իրաւ քիչ մը ցնդած էր, սօլ ալանջը քիչ մը ծանր էր, սաղ աչքը քէօր չէր ամամ չէր տեսնար, մէկ օտքն ալ քիչ մը կէտինը կը քսուէր, ամա հիչ չենէ իրարու լեզուէ կը հասկնայինք եա... մեր մատաման չհաւնեցաւ, գործին չեկաւ ճամբայ տուաւ, հայեվար չիյտէ եղեր... տեղը դպրոցէն նոր ելած տիպլօմալը տըղայ մը պերաւ քի, սպասաւորութիւն ընելու տեղ պատուելիութիւն կրնէ կոր. տունին մենծ աղան է եղեր, մեր կնիկը պարոն կը կանչէ կոր. հետը կըռաբառ չխօսիմնէ քիպրիթ մը պիլէ չպերեր. ամա ի՛նչ է, թէմիդ հայերէն կիտէ եղեր, ամա թէմիդ ճուր մը պերեւ չիյտէ... հէլպէթտէ... ըսածներս սո՛ւտ են... հախ չունիմ մի... հայերէնին թէմիդը աղտոտը կըլլայ, շապիկ է մի՞ չէնէ մի թէնճիրէ... մարդ Աստուծոյ պապանծեր մնացեր էք... առաջները պիլթիւն հինաւուրց բարեկամներըս, Ջարչի ահպապներըս կուգային կերթային մեզի. շէնք շընորհք կը նստէինք, կը խօրաթուէինք, սկամպիլ կը խաղայինք, կօնջիւայ կը խաղայինք, քիթի-նէ կը խաղայինք, օթուդ պիր կը խաղայինք, վախթ էր կանցներ, սա մեր Եւփիմէ օլաճախը անանկ հիչէթ մը ըրաւ, անանկ թէրթիպ մը պըռնեց, անխըտար կըռաբառ խօսեցաւ, անխըտար «թիկնաթիռին վրայ բաղմեցէք որպիսութիւննիդ ի՛նչպէս է, ներողութիւննիդ կը խնդրեմ, բայց մայց՝ դուք մղեք՝ սակայն որովհետեւ քանդի սիրելի պարոն, տիկին» ըսաւ քի դաւալըները եղարմիշ եղած ենք դայիսա տուռ չալեցինք ըսելով ոտքնին կարեցին մեր տունէն... հիմակ նայիս նատիտէ հէրիֆներ էն էխթիյարը էռաւնը անցուկ չէ, դրպոցէն նոր ելած թախըմնը դիւպպէներ, քալիքաթուրա խըյաֆէթլի սիւրբւմը հարթիթաներ, որը մէհնտիս է եղեր, որը աօքթօր է եղեր, որը դազէթաճի է եղեր, որը ալօքաթ է եղեր, որը միրաս էտի է եղեր, Ամէնքը քով քովի պէրէտտէ սրխմեմնէ մէջէն չէնք չնորք ջարչըր մը չեկար... հալուօղ պիչիմի շարխաներ, խուռիի պէս բօթիններ օտուրնին, խաղըսի պէս եախաներ, գալք կիտէլիմ պըյըլններ, մօրուքնին ըսես՝ ջաթալը

կայ, քէփճէն կայ, էլփազէն կայ, ջալը սիւփիւրկէսին կայ, բանթօլոննին ըսես եախըյի պէս միսերնուն փակած, վրանին աճալ աճալիպ հոտեր, մարդուն քիթին դուռը կլնայ. կընիկվարի մարդեր, զայիֆ զիւլիւֆ, ծառվընին սըխմելու ըլլաս նէ կը վախնաս քի կըտորը ծառքդ պիտի մնայ. երկու խաթ ըլլաննէ կիտէսքի ջըթ տէյի բըրթին պիտի. ամմա ի՞նչ է, ուսումնական են եղեր, գօլէճ կացած են եղեր, տիբլօմա ունին եղեր, ֆրանկսըսճա կիտեն եղեր, կը կարդան կը գրեն եղեր... զար... զար... զարմացեալ են եղեր... մեղայ մեղայ զարդացեալ... անանկ չէ... նայէ ճուղապ կուտա՞ք, պապանծումն Ձաքարիայի էք եղեր, չը խօսիք նայինք... վայ շունշանորդիներ վայ... մենք ալ էշու պէս շան քարոզ կը կարդանք կոր երկու սաաթ է. մեղք նէֆէսիս պէ, ճօշմիշ ալ եղեր էի, էքէյի ալ աղէկ խօսեցայ մեղք...

ՏԵՍՒԼ Գ.

ԱՐԹԻՆ — ԵՒՓԻՄԷ

Եւփ. — Բանախօսութիւննիդ լինցա՞ւ... կրնանք մտնել:

Արթ. — Նասըլ գործիդ չեկած պաները մտիկ չես ըներ հէ. հոս ըլլայիրտէ մտիկ ընէիր, նասըլ ալաֆրանկայիդ խերը անիծեցի...

Եւփ. — Դուն ո՞վ, ալաֆրանկան բերանը առնողը ով...

Արթ. — Պերանս չէ օտքիս տակը պիլէ կառնեմ:

Եւփ. — Աման չարչըր դուն ալ, արդէն խնթը ես եմ որ պարապ տեղը շունչ կը հատցնեմ, մեղք որ խնթի պէս դարգացած կին մը ունիս և ատանկ անճոռնի գաղափարներու կը ծառայես:

Արթ. — Ծառայ եմ մի... էյ թա համ բայլաջօ էինք չէր օգտեր կոր հիմա ալ ուշախ եղանք... չնորհակալ եմ...

Եւփ. — Չհասկցար կեցիր բացատրեմ... բանի մը, գաղափարի մը ծառայել հայերէն կը նշանակէ... սա ինչպէս ըսեմ... օրինակի համար:

Արթ. — Չըսես նէ ալ կըլլայ դաս տալու մ'եկար կէնէ...

Եւփ. — Այսինքն երբոր սա... հիմայ նայէ... Լնթադրենք թէ ըսել կուզես որ... աման ես ալ ի՞նչ եմ եղեր, խելքս գլուխս չէ, բոլոր գիտցածս փախաւ... կեցիր պարոն Սիսակը կանչեմ բացատրէ քեզի: (Կանգալը կը հնչէ)

Արթ. — Ոտքըդ պագնեմ ինչ կընես կոր, վազ անցանք:

ՏԵՍՒԼ Գ.

ՆՈՅՆՔ — ՍԻՍԱԿ

Սիս. — (Խոհարհո-լէտճէ) Ի՞նչ կը հրամայեն իմ տէրս և տիկինս:

Արթ. — Ի՞նչ խաթ կ'ուտէ կոր պէ... զարըստա օրթաք չըդտը... կըռաբառին խաթերը հարար ա՛ս ալ կըլլելու է...

Եւփ. — Պ. Սիսակ, միւսիւ Բասքալին բացատրեցէք թէ ծառայել ի՞նչ կը նշանակէ:

Սիս. — Ծառայել, ներգործական կանոնաւոր բայ, առաջին լծորդութիւն, սահմանական ներկայ... կը ծառայեմ (Լայլ) անկատար կը ծառայէի (Լայլ):

Արթ. — Սուս եղիր պէ, հասկցանք ամէնքս ալ ծառայ ենք, ես ալ ծառայ եմ, դուն ալ ծառայ ես, ան ալ ծառայ է. եկուք նայէ քի օրթան գործ տեսնող չիկայ. ու՞ր է քու ծառայելդ. նայէ՛ կետինը խառը մը թօշ կայ, ասոնք թէմիցու քի ծառայելդ հասկնամ, ա՛ի կ'ընես աս դասն ալ ես քեզի տուած ըլլամ... հիմակ ձգենք, սա պօշ լախըռտնեքը, ցորեկին ի՞նչ պիտի ուտենք ըսէ՛ նայինք:

Սիս. — Այս ցերեկ պիտի ուտէք, տապկած վահանածուկ, հորթի միսով արգանակ, կանկառի կոխածոյ և տանձանույ: (Դուրս կ'եւլէ)

Արթ. — (Բերանը արթնուալով) Եւ փառք յաւիտեանս յաւիտենից ամէն... ծօ մենք աս խրատը կըռաբառ կերակուր ուտելու ըլլանք նէ վարդապետ կըլլանք ծօ վարդապետ... սըվոնց հայեվարը քիչ մը հիմմէթ ընէիր, Աստուածդ սիրես սրկէ պան մը հասկցար նէ խնթի ալ ըսէ:

Եւփ. — Աստուած իմ ի՞նչ գլուխ, կարգուելէս ի վեր հայերէն
կը խօսիմ, դեռ բառ մը չ'սորվեցաւ... Ինծի նայէ Արթիւն
աղա...

Արք. — Փառք քեզ տէր հէլէ ով բլլալս հասկցայ:

Եւփ. — Իրաւ բան մը չ'հասկցար Սիսակին ըսածներէն... վա-
հանաճուկը չ'կտմիս ինչ է...

Արք. — Վահանը աղբօրս տղան է, պոչի ձուկը ի՞նչ է...

Եւփ. — Սա դուք ուր է խալխան կըսէք նէ...

Արք. — Աս մէկ... սա ետեւէն օրթի միսով Արմենակ էր ի՞նչ
էր...

Եւփ. — Օրթ չէ՛ հորթ է, արմենակ չէ արգանակ է...

Արք. — Էյ հիմայ հասկցայ իշթէ:

Եւփ. — Այսինքն տանայի միսով... ս'հ ի՞նչ կոչտ բառ...
խաչամա:

Արք. — Հա շէօյլէ...

Եւփ. — Էյ կանկառի կոխածոն ալ չ'հասկցար...

Արք. — Է՛ անկկա քիչ մը ջախմիշ ըրի. կանկ'. իշթէ կըլթին
չե՞ն ըսեր, խուզիի կըլթիս բլլալու է. ամա կոխածոն չա-
չըթմիշ կընէ կոր:

Եւփ. — (խնդալով) Էնկինառի պատըր է:

Արք. — Հէյ կիտի զաւլայլը Էնկինար պատըրսի հէյ, ատ ի՞նչ
խըյաֆէթի խոթեր են քեզի... Էյ սա ծարինը ի՞նչ էր...

Եւփ. — Ար'ուտի քօ'բօթօ...

Արք. — Հա՛ տեսար մի եա, խալխանի թալա՛, Էնկինառ պատ-
տըրի՛, խաչամա՛, արմուտի քօմբօթօ, իշթէ ատնք իշ-
թան պացող պաներ են, չ'ըլլար պէ չ'ըլլար, ատանկ Վա-
հանի ծուկ՝ Արմենակ Հայկանուշ ֆիլան ֆալան տէյի պա-
ներ մը ուտեմ նէ սինմիշ չըլլար, պօղաղս կը կենայ կոր
վէստէլամ:

Եւփ. — Ասոնք պարապ խօսքեր են, քիչ մ'ալ լուրջ բաներու
վրայ խօսինք, գիտես այսօր հիւր մը պիտի ունենանք:

Արք. — Կէնէ ո՞վ է...

Եւփ. — Սուս եղիւ խըյախ մէկը, Բարիզէն նոր եկեր է. ասք-
թօռութեան տիպլօմա ունի, շատ ուսումնական է եղեր,

կ'ըսեն որ մեծ ապագայ ունի. խըյախ բառթի է իրարու
ձեռքէ կը քաշեն կոր:

Արք. — Վա՛խ վա՛խ, բարջա բարջա կընեն կոր չ'ըսես:

Եւփ. — Ես մտածեցի որ դուն սուտ հիւանդ ըլլաս, մարդը
կանչել տամ որ մէյմը մենք ալ տեսնանք՝ ան ալ մեզի
տեսնայ նայինք ի՞նչ կ'ըլլայ:

Արք. — Սուտ հիւանդ մ'ի... կերած ապուրը նայէ, վրաս
ուղուրսուղութիւն պիտի պերես, ես իրաւցունէ հիւանդ
չեմ եղած էօմրիւս մէջը:

Եւփ. — Ի՞նչ վնաս ունի դեղ չ'պիտի առնես ա...

Արք. — Էյ վիզիթան... հէքիմը վիզիթա չի պիտի առնէ (Տէ-
կ-սէ) ծօ՛, ասէկ միտքս եկաւ, խալպ մէճիտիլէ մը ունիմ
ան կը քչեմ... խալպ հիւանդ նայող ասքթօնին խալպ
մէճիտիլէ կը վայլէ (Ե-ֆէճէն) բէք աղէկ ես սուտ հիւանդ
կըլլամ, ասքթօն ալ խապուլ կընեմ ամա, դուն ալ իմին
Ագրիպաս աղաս խապուլ պիտի ընես:

Եւփ. — Ագրիպաս... այդ ո՞վ է... այդ ի՞նչ պաղ անուն է:

Արք. — Հոգ մի ըներ էլպէթտէ ատոր ալ ալաֆրանկան կը
կտնանք տէ քիչ մը կը տաքնայ, բէք չըլլայնէ Քրթիթիոս
կընենք... աս մարդը 4-5000 ոսկիի տէր է, գործը՝ հա-
լը վախթը, քոէտիթօն տեղը, քիյացային վրայ խըյախ պըռ-
նուած է, պատուաւոր, աստուածաւախ, տուննի վեր,
հար մար պատուող մարդ մըն է. ես ասիկա Վարդուկիս
շատ լայլն տեսած եմ. ասոր տալէթ ըրի պիտի կայ...

Եւփ. — Ես անանկ Ագրիպաս անունով, շուկացի, անկիրթ, ա-
նուս, տգէտ. ճաշակ, քաղաքավարութիւն, բարեկրթու-
թիւն, վայելչութիւն, նրբութիւն, փափկութիւն, կենցա-
ղագիտութիւն չ'ունեցող մարդու աղջկանս բէջը անգամ
չեմ ցուցներ...

Արք. — Ես ալ անանկ Բարիզէն նոր եկած, ծառք տիպլօմա
ճէպի տէլիք, ջըթ գըռըլտըմ, զէվզէկ, դիւպպէ, հարթիտ,
բարա չունեցող, գործ չունեցող, գրէտիթօ չունեցող, ա-
ռաւ փախաւ, հիլէճի, խուռտաճի, օկգապաղ մարդու
աղջկանս քիթը պիլէ չեմ ցուցներ: (Բարեկ-թէ-սէ դո-րս
է-լէ)

Եւփ. — Ես ան կերթամ կը համոզեմ եա, եթէ ան սուտ հիւանդ
չըլլայ տօքթօրը չ'ընդունի նէ՝ ես ալ Ագրիպաս աղան առօք
փառօք դուռնէն դուրս վռնտել կուտամ Սիսակին (Ժամբ
4 էջ 4-րդէ) հիմայ տօքթօրը ուր է նէ կուգայ, երթամ
Բասքալը համոզեմ. ես ալ քիչ մը զարդարուիմ: (Դո-ր-
նէլէ)

ՏԵՍԻՒ Ե.

ՍԻՍԱԿ — ԱԳՐԻՊԱՍ

Սիս. — Հրամայեցէք Տիրար մտէք... ինդրեմ թիկնաթուր պա-
տուեցէք:

Ագր. — Շնորհակալ եմ, զահմէթ մ'առնէք, նստեցէք...

Սիս. — Հոգ չէ, ոտքի վրայ աւելի հանգիստ կ'ըլլամ, արդէն
զբաղած եմ:

Ագր. — Հրամանքնիդ գիտէք... էյ ինչպէս էք... ափ կ'ընէք
էֆէնտիս ձեզ չեմ ճանչնար կոր, ի՞նչ կ'ըսուիք:

Սիս. — Սիսակ Կուրեան...

Ագր. — Էվէլօք գոհ եմ հրամանքդ ճանչնալուս:

Սիս. — Ներեցէք տիար ստիպողական գործ մը զիս դուրս կը
կանչէ թոյլ տուէք որ պահ մը զձեզ առանձին թողու՜մ:
(Է'երէւոյ)

Ագր. — (առանձին) Աս ի՞նչ քիտար տէրիխանլը, ինչ ալ նազի-
քութիւն, աղնուական կերեայ կոր, ո՞վ է աճապա:

ՏԵՍԻՒ Զ.

ԱԳՐԻՊԱՍ — ՍԻՍԱԿ — ՇԱԽԱՐՇ

Սիս. — Հրամայեցէք տիար ինդրեմ ներս մտէք...

Շալ. — Շնորհակալ եմ (Ագրիպասոսոսոսոսոսոս) կ'աղաչեմ ան-
հանգիստ մի ըլլաք նստեցէք, մի յոգնեցունէք ինքզինք-
նիդ կ'աղաչեմ:

Սիս. — Ներեցէք տիարք: (Դո-ր-նէլէ)

Ագր. — Ի՞նչպէս էք էֆէնտիս:

Շալ. — Շնորհակալ եմ... մեր աղէկութիւնը կարեորութիւն
չունի, բաւ է որ մեր յաճախորդները լաւ ըլլան:

Ագր. — Հը... անանկ է...

Շալ. — Դժբաղդաբար այժմ համաճարակներու չըջանին մէջ կը
գտնուինք, թիֆօ, վէռօլ, ինֆլուէնցա, սքարլաթին որով
գլուխ քերելու ժամանակ չունիմ. կը հաւատաք դեռ ճաշած
չեմ, առտուն սօն էքսէլանս Թորոս պէյէն լուր եկաւ, գացի,
դեռ հոն էի ետեւ մայդ դրկած էին. աղնուաշուք Կիրա-
կոսեան էֆէնտիին կ'ընէ անհանգիստ է եղեր: հոն գացի,
հազիւ թէ դուրս կ'ելլէի, ֆառմասիէն լուր բերին որ,
Ֆրանսական ամպատտէն զիս ուղած են. անմիջապէս դեռ-
պանասուս գացի, անպատատէօսին պղտիկ տղան սքառ-
լաթինէ քանուկ է եղեր, պէտք եղածը ըրի, դեղարան
կ'երթայի երբ դէմս ելաւ պալատական Սայիտ բաշայի
թիկնապահը երկէի կառքով մը, զիս կը փնտռէ եղեր,
անմիջապէս կառքը նստայ ու Պէշիքթաշ բաշային խօնախը
գացի, մայրը մահամերձ վիճակի մէջ է եղեր, ուրիշ բժիշկ-
ներ յուսահատած ձեռք քաշեր են հիւանդէն. ես անմի-
ջապէս էլէքթրօթէռաքիք նոր մէթոտով դարմանում մը
ըրի, փորին մէջ երեք հատ քար կար, հանեցի կենդանա-
ցաւ կ'ընը, բոլորովին օռ-տը-տանժէ է. 20 տարի կեանք
ասիւռէ կ'ընեմ իրեն. անկէ ալ շիտակ տուն գացի 30-40
հիւանդ կ'ապասէին, այս որ տեսայ սարսափեցայ և ստի-
պուեցայ փախչիլ, ետեի կողմէն պատուհանէն վար ցատկե-
լով և շիտակ հոս եկայ, որովհետեւ խօսք տուած էի, ինչ
և իցէ ասոնք ուէ ուրօռ չունին այցելութեանս բուն
շարժառիթին հետ... ձեզմով զբաղինք (Ժաֆէհալով) է ինչ-
պէս էք... ինչ կ'զգաք կոր տեսներք:

Ագր. — Էկածէդ պէրի կըլխու ցաւ մը կ'զգամ կոր:

Շալ. — Հօ... գէշ նշան է... բնութիւննիդ ի՞նչպէս է...

Ագր. — Մեծ համբերութիւն ունիմ:

Շալ. — Կը ներէք չհասկցաք... դուրս կ'ելլա՞ք և քանի անգամ:

Ագր. — Կ'ելլամ, բոտոնները, պաղի ալ կ'իրակի օրերը (Ժէհո-նէ)
փախցուց ի՞նչ ըրաւ...

Շաւ. — Ըսեղ է օրը անդամ մը :

Ագր. — Է հա ճանրմ :

Շաւ. — Է ի՞նչ տեսակ կեղաք, պինդ թէ կակուղ :

Ագր. — Հէ ի՞նչ ըսիր...

Շաւ. — Այսինքն պինդ թէ կակուղ դուրս կեղաք...

Ագր. — Պէ ակապար դուրս ելլալուն պինդը կակուղը կ'ըլլայ մի... դուռը պացածիս պէս դուրս կեղամ :

Շաւ. — Ձի հասկցաք դիւրիմացութիւն մը կայ... ես ձեզի տունէն դուրս ելլալու խօսքը չեմ ըներ կոր, ինչ և իցէ ձգենք սա խնդիրը, արդէն շատ կարեւոր բան մը չէ... Լեզունիդ ի՞նչպէս է մաքրուի :

Ագր. — Մինչև հիմայ թէի թէմիդ էր ամա, քիչ մը տահա խափա ուռեցունես նէ աղտոտի պիտի ալլահալէմ :

Շաւ. — (Դիւրիմաց) Կերեայ թէ նէսվէօ հիւանդի մը հետ գործ ունիմ (Դիւրիմաց) ներեցէք ես ձեզ էնսիւթէ ընկու համար չըսի այդ խօսքը... մի յուզուիք կաղաչեմ, յուզումը վրաս է հիւանդին :

Ագր. — Հիւանդը ո՞վ է պէ...

Շաւ. — Դուք...

Ագր. — Ես... վրաս բարի...

Շաւ. — Բայց ներեցէք Արթին աղան դուք չէ՞ք որուն համար կանչուեցայ :

Ագր. — Բաւ լիցի, ինծի Ագրիպաս կըսեն... Արթին աղան իմ բարեկամս է :

Շաւ. — Ուրեմն մալ անդանտիւ մը եղած է :

Ագր. — Ըսեղ է դուք տօքթօր է՞ք...

Շաւ. — Այո... պատիւ ունիմ ինքզինքս ձեզ ներկայացնելու... տօքթօր Շաւարշ, տը լա ֆաքիւլթէ տը մէտըսին տը Բարի, էքս էնթէն տը լօթիթալ տը լա շառիթէ, ձեռդ մեծապատուութեան ծառայելու պատրաստ :

Ագր. — Շնորհակալ եմ, բայց ես հիւանդ չեմ...

Շաւ. — Անաւատիկ հոտ է արդէն շատ մը մարդոց գործած անսեւրէի սխալը... սիրելի պարոն, գիտէք որ սկզբունքով առողջ մարդ չիկայ աշխարհիս վրայ... ով որ առողջ է

հիւանդ եղած է ատենօք, և եթէ եղած չէ՝ պիտի ըլլայ ապագային, և նոյն իսկ այդ առողջ վիճակին մէջ չի կորնար առողջ հաւարուիլ, քանի որ ենթակայ է հիւանդանալու, արդէն ինքզինքը առողջ կարծելը տեսակ մը հիւանդութիւն է որ մասնաւոր դարմանումի կը կարօտի, հիւանդութիւն որ շատ ծանր հետեանքներ կրնայ ունենալ, որովհետեւ մարդ ինքզինքը առողջ կարծելով պէտք եղած իժեշտիք միջոցները ձեռք չ'առնել և այդպէսով ինք իր ձեռքով կը փորէ գերեղ հանր... այո, առողջ մարդ չիկայ աշխարհիս մէջ. հիմա տեսէք, օրինակի համար, դուք որ կը կարծէք թէ որ և է տկարութիւն չունիք այս վայրկեանիս, սակայն պզտիկ ամենաթեթեւ տեսիլ մը ունիք...

Ագր. — Տենդը ի՞նչ է...

Շաւ. — Տաքութիւն... ֆիէվըր :

Ագր. — Ի՞նչ տաքութիւն, Աստուած սիրես նէ :

Շաւ. — Շատ թեթեւ բան մ'է, շատ թեթեւ... դուք չէք զգար, բայց բժիշկին աչքէն չի վրիպիր, այո՛, վնասակար բան մը չէ, բայց ո՞վ կ'ապահովէ որ ժամէ մը վերջը չպիտի սաստկանայ, երեք չորս ժամէն զքեզ անկողին չպիտի ձգէ թէ վաղը առտու թիֆօ չիպիտի ըլլաք և քանի մը շաբաթէն կատաղութեան և զառանձանքի մէջ չի պիտի վախճանիք :

Ագր. — (Դողալով ձեռքը ու գլուխը իւր լիք) Աման, կիտէս քի իրաւցնէ տաքութեան պէս պան մը կայ վրաս... աման տօքթօր ինծի աղէկ մը մուայէնէ ընէիր... (Դիւրիմաց, Բալլօն իւ հանէ)

ՏԵՍԻՆ Է.

ՆՈՅՆՔ—ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ—ԵԻՓԻՄԷ—ՌՕԶ—ՍԻՍԱԿ.

(Ե—ԳԵԼԷ և ՍԵՍԱԿ ԱՐԹԻՆ խոսքիս լեւերէն հոսք էն)

Շաւ. — Օ՛, ներեցէք, տիարք, տիկնայք...

Ագր. — (Լուսաւոր ինքն հագուել, ինքնուրու. ՍԵՍԱԿ վաղէտով ի՞նչ է Բալլօն Բալլէ) Ի՞նչ կըսես էֆէնտիս հիշ կը վայլէ՞ մի... չըլլար նէ :

Սիւս. — Խնդրեմ թող տուէք մեր պարտքն է :

Արք. — Բարեւ Ազրիպաս աղա անցած ըլլայ . ի՞նչ է ան, տո՛ւն ալ իմ տառօսիս եկար :

Ագր. — Ի՞նչ կիտնամ ախպար, շէնք չնորհք նստէր էի, միւսմին եկաւ, թախըմ մը լախըրտըներ ըսաւ, սաղ մարդ չիկայ ըսաւ, դուն տաքուծիւն ունիս, թիֆօ պիտի ըլլաս ըսաւ, ֆէսֆէսէն իս առաւ, ինքզինքս նայել կուտայի կոր դուք վրայ հասաք... հէմէն հէմէն կիտեսքի ալ բէք պօջ խօսք չէ տօքթօրին ըսածը :

Արք. — Իմ կլուխս ալ եկաւ ատանկ պան մը . էրէկ թուոքի պէս սաղ էինք ասոր հիւըտցանք...

Շաւ. — (շորհալէ Յեռլ մը պէկէնին) Արդեօք տիկին կերպաս-կանի՞ հետ պատիւ ունիմ խօսելու... և օրիորդն ալ իր դո՛ւստրն է :

Եւփ. — Այո՛ տօքթօն :

Շաւ. — (ինչպէս չի յայտնելով) Տօքթօն Շա՛ւարշ . տը լա ֆաքըւլթէ տը մշտըսին տը Բառի, էքս էնթէոն տը լօ-բիթալ տը լա շառիթէ, ձեր խոնարհ ծառան... ներեցէք տիկին, կարծեմ քանի մը վայրկեան ուշ մնացի բայց կամ-քէս անկախ պատճառներով . դժբաղդաբար հիմայ համա-ճարակներու շրջանին մէջ ենք : Թիֆօ՛, սքառլաթի՛ն, բը-թիթ վէռօլ, էֆլօէնցա՛, որով գլուխ քերելու ժամանակ չունիմ . կը հաւատա՞ք դեռ ճաշած չեմ . առտուն՝ սօն էքսէլանս Թորոս պէյէն լուր եկաւ, գացի, դեռ հոն էի, ետեւէս մարդ զրկած էին . աղնուաշուք կիրակոսեան էֆլին կինը անհանգիստ է եղեր, հոն գացի . հաղիւ թէ դուրս կելլէի, ֆարմասիէն լուր բերին որ ֆրանսական ամպասա-տէն թէլէֆօնէ ըրեր են որ ամիջապէս դեսպանատուն եր-թամ, գացի, ամպասատէօնին պզտիկ տղան սքառլաթիէն բռնուեր է եղեր, պէտք եղածը ըրի, դեղարան կերթայի երբ դէմս ելաւ պալատական Սայիտ բաշային թիկնապա՛հ երկձի կառքով, զիս կը վնտէ կոր եղեր, անիջապէս կառք նստայ՝ Պէշիկթա՛շ բաշային խօնախը գացի, մայրը մահամերձ վիճակի մէջ է եղեր, ուրիշ բժիշկներ յուսահա-

տած ձեռք քաշեր են հիւանդէն . ես անմիջապէս էլէքթրօ-մանեէթիք նոր մէթոտով դարմանում մը ըրի, փորին մէ-ջէն երեք հատ քարի կտոր հանեցի, կենդանացաւ կինը, բոլորովին օռ տը տանժէ . քսան տարի կեանք ասիւռէ կ'ընէ իրեն . հոնկէ ելայ չիտակ տուն գացի . 30-40 հիւ-ւանդ կապասէին կոր, այս որ տեսայ սարսափեցայ և ստիպուեցայ փախչիլ ետեի կողմի պատուհանէն վար ցատ-կելով և չիտակ հոս եկայ որովհետեւ խօսք տուեր էի . ինչ և իցէ ասոնք ո և է դարձու չունին այցելութեանս բուն շարժառիթին հետ... մեր հիւանդովը զբաղինք եթէ կուզէք...

Արք. — (Ս. Գրեպեանին) Ախպար սահաթ մըն է ի՞նչ կը պատմէ կոր աս կէպէզէն :

Ագր. — Մենք աշիկայ պիւթիւն մտիկ ըրինք տէ՛ սօնը սօնը թիֆօս օրթան ելաւ . մութլախա քու կըլօխդ ալ զօւլու պան մը բաթլամիշ պիտի ըլլայ :

Արք. — Վարդու՛կ, քովս եկուր նայիմ, քեզի ճանչցունեմ : (Ռօշ կը ճախնայ)

Ագր. — Մատմաղէլ ձեր հրամանքին գովեստը շատ տեղերէ լսած եմ, ասօր ձեզ տեսնելու նայիլ ըլլալուս էվէլօք գո՛հ մնացի :

Ռօզ. — Ան ձեր աղնուութիւնն է :

Եւփ. — Ռօ՛ղ, քովս չիգա՛ս, տօքթօրին հետ տեսնուիս :

Ագր. — Ռօզը ի՞նչ է...

Արք. — Հիջ ճանըմ, Ռօզ վարդուկին ալաֆրանկան է, չի՛յտէս կոր պէ... ֆրանսըզճա Ռօզ կըսեն վարդուկին, իմ ա-նունս ալ Բասքալ է հոս գիտցած ըլլաս :

Ագր. — Ատ ի՞նչ թօհաֆ պան է պէ...

Արք. — Տահա շատ թօհաֆ պաներ պիտի տեսնաս դուն, քիչ մըն ալ կենաս նէ քու Ազրիպաս անունդ ալ աճալ աճա-յիպ չիլէթ մը կառնէ քի, գուն ալ չես ճանչնար :

Շաւ. — (շահապոյցը նայելով) Ներեցէք, հիւ մոդներս կ'ապասեն . կը ցառիմ որ շատ չպիտի կրնամ վաճիլէլ ձեր քաղցր տե-սութիւնը... տիկին... արդեօք կրնամ հիւանդը քննել :

Եւփ. — Հապա՛ հապա՛...

Շաւ. — (Արեւն աղայի մօտէն) Լեզունդ կը հանէ՞ք...

Արք. — Լեզուն մը... (ինչ էրէն) Հա՛ իրաւ հիւանդ եմ, մոռ-
ցեր էի (լեզուն կը հանէ. Շաւարշ կը գննէ):

Շաւ. — Գիշերը լաւ կը քնանա՞ք...

Արք. — Կնիկս շատ տըռտըռ չընէնէ՛ կը քնանամ:

Շաւ. — Ախորժակնդ ի՞նչպէս է:

Արք. — Կըռաբար կերակուր չըլլայնէ մեր աւագերէցին չափ
կուտեմ:

Եւփ. — (յանդիմանաբար) Բասքա՛լ...

Շաւ. — Էյ սանկ ատեն ատեն մէջքերնդ ասեղ խօթելու պէտ-
բարակ ցաւ մը կը դա՞ք... փոքրիկ բիքիւռ մը... (կը գննէ)
հա՛ հասկցայ... տեսէք ես ուրիշ բժիշկներու չեմ նմանիր,
իմ մէթոտս է նախ հիւանդութիւնը ձանձնալ, յետոյ դայն
ձանջցնել հիւանդին, որպէս զի գիտնայ իւր սեփականու-
թիւնը և ըստ այնմ վարուի հետը... ներողամիտ կերպով
եթէ հիւանդութիւնը թեթեւ է, խիստ կերպով, եթէ ծանր
է... ուրեմն իմ մէթոտիս հաւատարիմ, հրապարակաւ կը
յայտարարեմ որ, պարոնին հիւանդութիւնը արանտիստ է:

Արք. — Արանտիս մը... ատոր ալաթուրքա անունը չիկայ տօք-
թօռ:

Շաւ. — Ոչ սիրելի տիար, արանտիստը ալաֆրանկա հիւան-
դութիւն մըն է:

Ագր. — Ծանր հիւանդութիւն է...

Շաւ. — (լռութիւն) Այո՞...

Եւփ. — (որախոսութեամբ) Ալաֆրանկա հիւանդութիւն մը...
ինչ բաղդ, ինչ փառք, տէր Աստուած...

Շաւ. — Այո, զուտ ալաֆրանկա հիւանդութիւն մը, նորելուկ,
ֆէն տը սիէքլ, չիք, ազնուապետական հիւանդութիւն
մը, որ քիչերու վիճակուած է. ընդհանրապէս նշանաւոր
անձերու, բարձր ազնուականներու, արքայական գերդաս-
տանի անդամոց կը հանդիպի այս հիւանդութիւնը, ու
հանդիպածը կտանէ կը տանի մեծ մտտամբ... կը չնորհա-
ւորեմ ձեր հիւանդութիւնը միւսիւ Բասքալ... Պօլիս գա-

լէս ի վեր այնչափ հիւանդ նայած եմ, դեռ առաջին ան-
գամն է որ արանտիսիթի պարագայի մը հանդիպեցայ...
չնորհաւորութիւններս տիկին, պարոն և օրիորդ (աւելանա)
անպատճառ ազնուական ծագում մը ունենալու էք միւ-
սիւ Բասքալ...

Արք. — Է հա՛ ազնուական կը սեպուիմ. տէտէն Սամաթիայի
խօլուշին ընէրդն էր... քուլաղը քէսիք Ռէթիք տէյի նամ
տուած էր:

Եւփ. — (աղաղակէտ) Բասքա՛լ... (Ռօղին գովը
կէրէայ) ա՛հ ջիղերս բռնեց... հոտիս սրուակը բեր, Ռօղ:

Շաւ. — (գովը երէկայ) Արդէն ներս մտած վայրկեանէս դու-
շակած էի, ձեր գոյնին չի հաւնեցայ, դուք ալ բան մը
ունի՛ք, այո՛, տիկին:

Արք. — Ես ունենալէս ետքը, ան հայտէ հայտէ... մութլախա
անորն ալ ազնուական հիւանդութիւն ըլլալու է, զիրա
անիկայ ալ սերկիճի քէլ Համբիկին աղջիկն է:

Եւփ. — (աղաղակէտ) Բասքա՛լ... կը մարի:

Սիւ. — (վաղէտ) Իլիմօն, Էթէր, ջուր, տիկինը կը մարի կոր-
տիկինը մարեցաւ (ալաղէտ մը վրայ կէտայ):

Շաւ. — Դող մեղք, ես հոս եմ...

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Բ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ԲՆԻՃԱՐՈՒՄԸ

Բաւական մեծկակ սալօն մը, աչ կողմը պզտիկ բեմ մը, բառավան մը կայ, արողներ, քիկնարօռ եւայլն:

ՏԵՍԻՍ Ա.

ԵՒՓԻՄԷ — ՌՕԶ

Եւփ. — Ինծի նայէ աղջիկա, իմ որոշումն որոշում է, դուն հօրդ խօսքերուն ականջ մի կախեր, ես տօքթէօռ Շաւարշը ընտրած եմ քեզի ամուսին, աղջիկա, այս տեսակ ամուսնական խնդիրներու մէջ կիները էրիկ մարդոցմէ աւելի ձեռնահաս են, մինք աւելի հեռուն կը տեսնանք, անոնցմէ աղէկ կը ճանչնանք մարդուն գէշն ու աղէկը... հօրդ առաջարկած բառթին, ատ Ագրիպաս աղայէ ինչ է, քեզի համար բոլորովին անյարմար է:

Ռօզ. — Այո՛, մայր ես ալ այնպէս կը կարծեմ,

Եւփ. — Կեցցես խելացի աղջիկա, այդ ամուսնութիւնը յղի է ապագայ մեծ դժբաղդութիւններով և վատն եմ որ քիչ ատենէն իրար կը ձգէք, եթէ թող տալու ըլլամ որ իրար առնէք:

Ռօզ. — Ա՛հ, մայր իմ, հայրս համոզեցէք որ ետ կենայ այդ դադարէն. ետեւէս ինկեր է գիշեր ցերեկ...

Եւփ. — Դուն հոգդ մըներ, քանի որ ես ողջ եմ Ագրիպաս աղան չը կրնար Եւփիմէին աղջիկը առնել... տէր Աստուած կարելի բան է այդչափ անուս, տգէտ...

Ռօզ. — Կոշտ...

Եւփ. — Խաւարեալ:

Ռօզ. — Անբարեկիրթ:

Եւփ. — Անճաշակ:

Ռօզ. — Տգեղ:

Եւփ. — Փէս դնող... պառկած քօլալը օձիքով:

Ռօզ. — Խոշոր քիթով:

Եւփ. — Ես ատանկ մարդու աղջիկ մի կուտամ:

Ռօզ. — Ես ատանկ մարդ կըրնամ առնել:

Եւփ. — Հոգդ մի ըներ աղջիկա մայրդ հոս կեցեր է:

Ռօզ. — Աղէկ, բայց հայրս ալ անդին կեցեր է...

Եւփ. — Մի վախճար... բայց նայէ տօքթօր Շաւարշը ամէն կողմանէ քեզի յարմար ամուսին մըն է...

Ռօզ. — Հը... այո՛...

Եւփ. — Ուսումնական, համալսարանական, զարգացած, գիտուն բարեկիրթ, վայելուչ... բայց ինչո՞ւ լուռ կեցեր ես.

Ռօզ. — Ինչ խօսիմ դուն կըսես կոր:

Եւփ. — Վերջապէս տօքթէօռ Շաւարշը քեզի համար մէկ հատիկ կատարեալ տիպար փեսացուն է:

Ռօզ. — Հը... այո՛...

Եւփ. — Ի՞նչ է ան, շատ համոզուած չես երեւար կոր, միթէ տօքթէօռ Շաւարշը չի գոհացներ բոլոր ճաշակները:

Ռօզ. — Սիրելի մայր իմ, խնդիրը իմ հաւանութեանս վրայ չէ, ես իմ ծնողացս հնազանդ աղջիկ մ'եմ, հայրս համոզելու է չես գիտեր որչափ հակառակ է տօքթէօռ Շաւարշին:

Եւփ. — Ապերախտը... իրեն արանտիտիտի պէս սքանչելի հիւանդութիւն մը գտած ըլլալուն համար կերեալ թէ... բայց անոր հակառակութիւնը կարեւորութիւն չունի, դուն ինծի ձգէ այդ դործը, և դուն պէտք է ինծի հնազանդիս, գիտե՞ս...

Ռօզ. — Բայց չեմ կրնար ալ ուղղակի հօրս դէմ ապստամբիլ, նայէ սիրելի մայր իմ դուն համոզէ զայն եթէ կրնաս. համաճայնեցէք իրարու հետ, ես ալ այն ատեն պատրաստ եմ ձեր որոշած մարդը առնելու:

Եւփ. — Լաւ լաւ, այդ դործը կը կարգադրենք, հիմայ ես երթամ նայիմ թէ ամէն բան կարգի՞ն է. տեսնեմ Սիսակը պէտք եղած պատրաստութիւնը ըրած է այս թատերական սուարէին առթիւ... մեր բարեկամները ուր որ են նէ կուգան... հա, սիրելի Ռօզս, մասնաւորապէս կը յանձնարարեմ քեզի տօքթէօր Շաւարշը, միւս անգամուան պէս պաղութեամբ մի վարուիր հետը, կէջկիր եղիր քիչ մը, չե՞ս տեսնար կոր ինք ինչ տաքարիւն մարդ է (դո՛ւրս կէլէ)

ՏԵՍԻՍԻ Ա.

Ռօզ. — (առաջին) Թող մայրս կարծէ որ տօքթօր Շաւարշին պէս զէվզէկ մը պիտի առնեմ, հայրս ալ կարծէ որ Ագրիպա աղային պէս կոշտ ու խրմալը մէկը պիտի առնեմ... դուք ան միտքին վրայ եղէք, ես իմ ամուսինս որոշած եմ, խնդիրը միշտակ ժամանակ չահելուն վրայ է, մինչև որ Տիգրանը...

ՏԵՍԻՍԻ Գ.

ՌՕԶ — ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ.

Արթ. — Հա վարդուկ հոս ես եղեր, ես ալ քեզի կը փնտռէի կոր, խօսելիք ունիմ:

Ռօզ. — Մտիկ կընեմ կոր:

Արթ. — Ինծի նայէ աղջիկս, ան տօքթօն Շաւարշը մէյ մը միտքէդ հանէ, մօրդ խօսքերուն անկաճ մի կախեր. աս տեսակ գործերու կնիկներուն խելքը չի հասնիր, իլլէ մօրդ խելքը հիշ չը հասնիր. ես քառասուն տարի է չարշին մարդու հետ կիյնամ կեղամ կոր, ալ ինքն սարափի եղանք, սանկ մէյ մը աչքով վերէն վար թարթմիշ ընելու ըլլամք նէ մարդուն պօշը տօլուն, հափիֆը ծանրը, փարալըն փարասըրը, խելացին իլէ հարթթան պիւթիւն կը հասկնանք. ան տօքթօն Շաւարշին՝ իլք տեսած օրէս ի վեր չհաւնեցայ:

Ռօզ. — Ես ալ հաւնած չեմ, հայրիկ, բայց ինչ ընեմ, դուն մայրըս համոզէ որ ետ կենայ այդ գաղափարէն:

Արթ. — Հոգդ մըներ դուն աղջիկս, քանի քի ես հոս կեցեր եմ, տօքթօն Շաւարշին պէս զէվզէկ հարթթան... ալաֆրանկա սուրաթը մարդու աղջիկ չեմ իտար...

Ռօզ. — Ես անանկ իմաստակ, թեթևասօլիկ մարդ չեմ կրնար առնել:

Արթ. — Աֆէրիմ աղջիկս, դուն հոգդ մի ըներ:

Ռօզ. — Հոգս չընեմ հայր, բայց մայրս ետեւ է ինկեր. ան պատճառ կուզէ կոր որ խօսք տամ, դուն մայրս համոզէ ես արդէն համոզուած եմ:

Արթ. — Ատ գործը ինծի ձգէ դուն, ես եմ աս տունին մէջը էմը ընողը, դուն իմին ետեւս եկուր... քանք հիմայ Ագրի-

պաս աղային, տեսա՞ր մի պատուական փեսացուն, վայլուն մարդը, պատուաւոր թիւճճար, հալը վախթը տեղը, բիացային վրայ 3-4 հազար օսկի քուէտիթօյի տէր, քիպար, քիթը պերանը շէնք չնորք... ծան չես հաներ կոր... ի՞նչ է ան... չհնէ Ագրիպաս աղան քիթիդ չես տանիր:

Ռօզ. — Սիրելի հայրս, խնդիրը իմ հաւնելու չհաւնելու վերայ չէ, մայրս համոզելու է. մայրս կըսէ կոր որ անկա առնելու ըլլաւ նէ քեզի բէտտ կընեմ:

ՏԵՍԻՍԻ Գ.

ՆՈՅՆՔ — ԵՒՓԻՄԷ

Եւփ. — (Ժպտիւով) Ի՞նչ է ան, ի՞նչ կայ նորէն, դարձեալ աղջկանս խելքը կը դարձնե՞ս կոր...

Արթ. — Քու դարձուցածդ տեղը կը դնեմ կոր... (Ռօզ դուրս էլլէ):

Եւփ. — Ինծի նայէ մէյ մըն ալ տա Ագրիպասին խօսքը չպիտի ըլլայ աս տունին մէջ:

Արթ. — Ի՞նչ ըսել է խօսքը չպիտի ըլլայ, մեր փեսացուն է նէ: խօսքն ալ պիտի ըլլայ, հարսնիքն ալ պիտի ըլլայ:

Եւփ. — Մեր փեսացուն տօքթօն Շաւարշն է:

Արթ. — Մեր փեսացուն Ագրիպան է:

Եւփ. — Չէ Շաւարշն է...

Արթ. — Ագրիպան է...

Եւփ. — Շաւարշն է...

Արթ. — Ագրիպան է...

Եւփ. — Ինծի նայէ, աղջիկ զաւակը մօրը կը վերաբերի, դուն չես կրնար խառնուիլ:

Արթ. — Անանկ է ես, ճէճէզը չընողը, դրախօման տուողը դուն ես:

Եւփ. — Պարապ խօսք չեմ ուզեր, Ագրիպա-սը մեր փեսացուն չը-պի-տի ըլ-լայ, հասկցա՞ր... Ագրիպաը ծառայի տեղ անգամ չեմ առներ:

Արթ. — Ան քու չհաւնած Ագրիպաիդ տօք. Շաւարշին պէս քսան հատը ճէպէն կը հանէ:

Եւփ. — Աման տգէտի խօսք մընէր. տօքթօն Շաւարշին պէս վարպետ բժիշկ հատ մալ չիկայ Պօլսոյ մէջ:

Արք. — Վարպետ բժիշկ մի... նայինք չէնք չնորճք սիւլիւք մը փակցնելու ճամբան կիտէ՞...

Եւփ. — Զլսեցի՞ր, Սայրտ բաշային փորէն երեք հատ քար հաներ է:

Արք. — Հա իրաւ է... հէմ կիտես ի՞նչ ըրեր են ատ քարերը...

Եւփ. — Ի՞նչ...

Արք. — Զիմայո՞ր... երկուքը տէյիրմէն թաշի ըրեր են, մէկն ալ Սուլթան համամիին կէօպէք թաշին ձաթեր է եղեր, անոր տեղը դրեր են... վայ քեզ քաղաք որ թաղաւորդ մանուկ է. ան ըսաւ դուն ալ հաւտացիր... անիկա մարդու փորէն քար չէ, մեղի պէս խախաներուն ճէպէն ան ձախ բարա հանել գիտէ:

Եւփ. — Անիկա զարգացած, ուսումնական մարդ է, սուտ չը խօսիր, ձեզի պէս չարչրը չէ քի տաքը սուտը մէկ փառայի ընէ... բերանդ լուա ու այնպէս խօսէ տօքթօն Շաւարշին վրայ, ապերախտ... ան չըլլար նէ դուն ո՞ր տեղէն աբանտիտի պէս չնորճքով, ազնուական հիւանդութեան մը տէր պիտի ըլլայիր:

Արք. — Ատ ալ կլկցի՞ր... ի՞նչ հիւանդութիւն, ի՞նչ եաբանտիտի ի՞նչ աբանտիտի... հէմ ինծի նայէ ասոնք պօշ խօսքեր են. տօքթ. Շաւարշը վարդուկին էրիկը չկրնար ըլլալ, հէմ ալ չպիտի ըլլայ... կրցի՞նք հասկցնել:

Եւփ. — Ինչ և իցէ, վերջէն կը խօսինք այս նիւթին վրայ... հիմայ հիւրերը պիտի գան, գնա՛ շուտով հագուէ...

Արք. — Հիւ՞ր մի պիտի գայ...

Եւփ. — Այո՛, զարմանալու ի՞նչ կայ... չե՞ս գիտեր մեր ընդունելութեան գիշերն է... հայտէ, մի տնտնար, գնա հագուստներդ փոխէ, ռըտէնկոթդ հագիր, լուսթրին կօշիկներըդ դիր, պըռօյին վրայ բարձր եախտ մը դրած եմ ան առ, չէնք չնորճք ձեւի մը մօտի ու եկուր, անկէ վերջը քեզի բան մը ըսեմ... շատ խօսքի մի խառնուիր հիւրեր-

րուն քովը, այո՛, ո՛չ, այնպէս է, իրաւունք ունիք, ասոնցմէ դուրս մելլար, հասկցա՛ր...

Արք. — Ինծի նայէ էֆթիք, ինծի աս խցաֆէթով խապուլ ընեսնէ կը նստիմ... նէ Զատիկ է նէ Ծնունդ քի սև ուր-տէնկոթս իլէն լուսթուրին բօթինս հագնիմ:

Եւփ. — Սուառէ է, սուառէ, խելքդ գլուխդ ժողվէ:

Արք. — Սուառէն Զատիկէն մե՞նծ է պէ... զաթէն գալիք մարդիկները ո՞վ են քի... սա զիւպպէ ալային չէ՞մի... ըսէ նայինք ո՞վ պիտի գայ...

Եւփ. — (առաջիկային) Նախ պարոն Տիրան Տերեւան, Փետուր լրագրին խմբագիրը...

Արք. — Ծօ՛ սա զաղէթածին, ջէնկէլ պըլըսը խառղա քիթի սա ուղուրսուղը... քա ան հոս կուգայ նէ մեղի զաղէթան անցունէ տէյի կուգայ... խելքդ գլուխդ բեր... զաթէն աս զաղէթածիներէն փիս միլլէթ կայ մի. հառ-հառութէնէն ուրիշ պան կիտէն, ասոր անոր միտը խաճնեն, աս ու ան իրար ձգեն, իրենք ալ մօրուքին տնկեն խընդան... էյ տահա ո՞վ պիտի կայ...

Եւփ. — Միւսիւ Լեոն Գերձակեան:

Արք. — Օհօ... սա ալօքաթը, սա միւզէվիր, առաւ փախաւ քեաղըտ խալաֆին...

Եւփ. — Պարոն Վահրամ Ահրիկեան:

Արք. — Սա «Եւ ընդ հոգոյդ քու՛մ» խաֆալը, այլ բէն գիմ սուրալը վարժապետը. ամիսը չորս ոսկի ամսական կառնէ, քիթին ծարէն ինողը հաղար բարջա կըլլայ:

Եւփ. — (Բարիկո-Մեմէ) Ալ հերիք է... բերանդ գոցէ... հիմալ... արդէն յանձանքը իմա է որ քեզի նստեր կը խօսիմ կոր... հայտէ գնա տեղդ պառկէ, դուն ո՞վ ես, ասանկ մարդոց հետ տեսնուողը ո՞վ...

Արք. — Էօյլէ եա, էօյլէ եա. մենք լայրիս չենք միւսիւներուդ հետ տեսնուելու, քեզի կը ձգեմ, բարով վայլես, մինալ շատ բաթրուրը չընէք, չարթննամ հա քուռէս, սոնրա ձեր սուսաւային գլխուն փորձանք կուգայ... (դուրս էլլէ)

Եւփ. — (առաջիկային) Էօ՛ֆ վերջապէս աղատեցանք, իմ ալ ու-

գածս աս էր արդէն, հիւրերուն առջև անանկ պաղ բաներ կրնէ որ վրաս տաք տաք քրտինք կլօնայ: Երթամ սենեակս զիբջին նայուածք մը ձգեմ թուալէթին վրայ (դո՛ւք էիւն):

ՏԵՄԻԼ Ե.

ሀቲሀሀ.፩ — ሲቴኮብኒ

Սիւ .— (.....ջնդրէլով) Հրամայեցէք, մտէք խնդրեմ . . .

ԼԵԼ. — (Յեւոքը աստիճանի վրայ) Մարդ չէ եկեր դեռ... տիկինը և
օրիորդը ո՞ւր են...

Սիւ . Հիմակ կուգան . . . (Դո-բա ԿԵԼԵ)

Լեւ. — Թան միէօ... ես ալ արդէն ստիպողական գործեր ունիմ, մինչեւ անհոց գալը ուսումնասիրեմ (Գօսիէն կը Բաւայ, Տիւլէն Լո-դիւեր կը Հանէ, ալիսաներու, սեղանին վրայ, գեղինը կը Գարգընէ, գրել Տիւան կը Հանէ, կահի նայել, գրել, Գանէ, Լո-դիւին Տիւր կը Յգէ Տիւսը կառնէ Լայն. Ինքնիւրէն Խօսելով) Այո՛, այս դատը հուգուգի վերաբերեալ դատ մէ, հետեւաբար Թիճարէթի դատարանին իրաւասութեանէն դուրս է, այս կէտը պէտք է վեր հանեմ քօնքիւղիօններուս մէջ :

STURL 2.

ՆՈՅՆ — ՇԱԽԱՐՇ — ԳԱՌՆԻԿ

Գառ. - Հրամանեցէք տօքթօռ, ներս մտէք...

ՀԱՆ .— Պօստուղն ասթր...

ԼԵՆ. — Բարև սիրելի տօքթօռ, նստեցէք խնդրեմ... Ներեցէք ուշադրութիւն, դատական վճիռ մը ոտնակոխ կ'ընէք կոր... (Շատաւշտ նայելով) խնդրեմ տակերնիդ բռնօթէսթօ մը կայ կարծեմ :

ՇԱՍ. — (Զաղրահան) Տիդարոն, մէթր... ինչ է աստ... պիւ-
ռօնիրդ. հո՞ն փոխադրեցիր...

ԼԵԼ.— (Լուսինի ժողովելով) Չէք գիտեր, սիրելի առքի՞տո, որքան գործ ունիմ. գլուխ լքերելու ժամանակ չունիմ :

Շաւ. — Ատ է նէ բան մը չէ, ձեզի հրաշայի դեղ մը կուտամ

անմիջապես գլուխնուդ քերուլտուքը կանցնի...

(նոյն Տեղացին Գաւառիկ ներս էր հարկէ և դրան հոյ կէցած
հարկէ կրնէ)

ԼԵԼ. — Ձգենք գլուխ քերելը, ճաշելու ժամանակ ալ չունիմ...
գլխո՞ք առտունն է ի վեր ամբողջ կերածս ի՞նչ է. հինգ
փարանոց սիմիթ մը, անոր ալ կէսը կրցայ ուտել :

Շաւ.— Զեղի հապ մը տամ, կրնաք օրերով ապրիլ առանց
բան մը ուտելու:

Գառ.—(Տհկոսի) Ես ատ հասլը չեմ կրնար կոր կլլել... ամմա
աղէկ իրար գտան, սատեղէն սէլիւ ընենք սա երկու ճամ-
պաղներուն մէկ չուանի վրայ խաղայր...

1. Եւ. — Չեմ կարծեր որ ինձի չափ զբաղած ըլլաք, սիրելի տօքթօր. . . տեսէք միմիայն առտուընէ ի վեր ըրած գործերս թուե՞մ, պիտի սարսափիք մնաք. ինչ առտուընէ ի վեր, կէս գիշերէն սկսայ, տօքթօր, կէս գիշերուընէ. . . այո՛. . . Երազիս մէջ անաղին դատ մը վարեցի. ձեռքս գտնուող դատերէն մէկը, ժամերով խօսեցայ, հակառակորդիս փաստերը մէկիկ մէկիկ կտոր կտոր ըրի, դատաւորները համոզեցի, ընդհանուր դատախազին բերանը գոցեցի, վերջապէս ինձի նպաստաւոր վճիռ մը արձակուելու վրայ էր երբ որ արթնցայ. . . այս յուզումէս և յոգնութեանէս չնջասպառ, անկողինէս վար ցատկեցի, անցայ գրասիղանիս առջեւ, երեք ու կէս ժամ անընդհատ գրեցի, ամբողջ Սողոմոն աղային ժառանգական դատին տօսիէն պատրաստեցի :

Շաւ. — Մողովմին աղան, . . այս առտու կանուխ ես ալ հոն էի
օրերափօն մը կատարեցի, շատ յաջող անցաւ, վէրքը կարգի
ղրի, կարեցի, կարկանդակ, գոցեցի, յետոյ Մարկոսեան
Յակոբ էֆէնդիէն յուր եկած էր . .

ԼԵ. — Յակոր էֆէնտին... հուզուղի առջեւ այսօր մէկ ամս-
նակարեւոր դատող տեսնուեցաւ, քառասուն տարիէ ի վեր
առկտիս մտածած դատ մը ունէր, ես երեք ժամուան մը
կտրեցի նետեցի:

Գառ. — Կեցցէ պէ՛... ասանկ շառլաթան տօքթօնին ասանկ
կէլէզէ վաստաբան մը պէտք է (ԴՊՊԻՆ Կէլէ)

ԼԵԼ. — Հուգուգէն ելայ շիտակ թիճարէթ մոայ, չորս ժամ ալ հոն դատաւարեցի, Մամիկոնեան Սիմոն էֆէնտին դէմ խնամակալի հանգամանքով, անչափահաս Վարդէնիկի ազգականներուն կողմէն բացուած դատը որ...

ՇԱԼ. — Մամիկոնեան Սիմոն էֆէնտին... մարդը մեծ վտանգէ մը ազատեցի այս ցերեկ... Կոնակին ճիշտ մէջտեղը ուռեցք մը գոյացեր էր. բժիշկները բան մը չէին հասկցեր, ես գացի, տեսայ, հասկցայ, ճեղքեցի մաքրելէս ետքն ալ մէջէն կէս օխայի չափ շաքար դուրս ելաւ. վերջապէս լինցուցի այդ գործը և Կոմանեան դեղաբանը գացի...

ԼԵԼ. — Կոմանեան... անոր դէմ սոսկալի դատ մը յանձնուած է ինծի... Կերեւայ թէ սխալ դեղագիր մը շինուեր է, որ քիչ մնացեր է մէկու մը մահուանը պատճառ պիտի ըլլայ եղբեր: Կոմանեանը կը պնդէ թէ յանցաւորը տօքթօն է, նոր եկած հայ բժիշկ մը, Կերեւայ թէ համբաւ մէկը... դեռ անունը հաղորդած չէ ինծի...

ՇԱԼ. — (չիֆթաթ) Այդ խնդիրը ծանօթ է ինծի... դեղագործին աշկերտն է յանցաւորը:

ԼԵԼ. — Ինծի հակառակը ճիշտ կերեւայ... ես այնպէս համոզուած եմ որ յանցաւորը տօքթօն է և պէտք է որ խրատօրէն պատժուի: առ նուազն երկու տարի բանտարկութիւն կայ:

ՇԱԼ. — Խնդրեմ, խնդիրը լաւ չքննած վճիռ մի արձակէք:

ԼԵԼ. — (Տէփեփ) Բայց ինչո՞ւ կը յուզուի կոր...

ՏԵՍԻՆ Է.

ՆՈՅՆՔ — ԵՒՓԻՄԷ

ԵԼՓ. — Օ՛, տօքթօր, մէթր... բարի էք եկեր:

ՇԱԼ. — Բարի տեսանք տիկին:

ԼԵԼ. — Բարի տեսանք:

ԵԼՓ. — Ի՞նչպէս էք նայինք տօքթօր, մէթր...

ՇԱԼ. — Միշտ հիւանդներու հետ, տիկին...

ԼԵԼ. — Միշտ դատերու հետ, տիկին...

ԵԼՓ. — Ուրեմն միշտ չափազանց զբաղած էք:

ԼԵԼ. — Օ՛հ... այո՛, այո՛...

ՇԱԼ. — Այո՛ այո՛... մէկ հիւանդէն միւսը...

ԼԵԼ. — Մէկ դատէն մէկալը...

ՇԱԼ. — Ֆրանսական հիւանդանոցէն՝ Յունականը...

ԼԵԼ. — Հուգուգէն՝ թիճարէթ...

ՇԱԼ. — Տունէն՝ դեղարան...

ԼԵԼ. — Պիւռօյէն՝ դատարան...

ՇԱԼ. — Աստուծոյ օրէնքս մը...

ԼԵԼ. — Յերեկը դատաւարութիւն մը...

ՇԱԼ. — Բժիշկունը քօնսիւթասիօն մը...

ԼԵԼ. — Գիշերը քօնքլիւզիօն պատրաստել...

ՇԱԼ. — Դեղագիր...

ԼԵԼ. — Դատաւճիռ...

ՇԱԼ. — Մէկը սաթլըճանէն պառկած...

ԼԵԼ. — Միւսը անանկացած...

ՇԱԼ. — Որը փորին մէջ ուռեցք մը ունի...

ԼԵԼ. — Որը աներոջը դէմ դատ մը ունի...

ՇԱԼ. — Վերջապէս չերկնցնեմ, գլուխ...

ԼԵԼ. — Քերեկու...

ՇԱԼ. — Ժամանակ...

ԼԵԼ. — Չունինք...

ՏԵՍԻՆ Ը.

ՆՈՅՆՔ — ՍԻՍՍԿ — ՏԻՐԱՆ — ՌՈՍՏՈՎ — ՎԱՀԱՆ — ԳԱՌՆԻԿ

ՍԻՍ. — (Հիւրերը ներս մտնելով) Հրամանեցք տիարք:

ՏԻՐ. — (Բարեւներ, խոնարհոթիւններ, Ռոստովը Եւփիմէին ներկայացնելով) Տիկին և պարոնայք, պատիւ ունիմ Ձեզ ներկայացնելու պարոն Արզար Նիկողայոս Ռոստով Մէլիք տէր Ղազարեանց, Կովկասէն նոր եկած համալսարանի մը. Թիֆլիսի զարգացեալ երիտասարդութեան ամենէն փայլուն ներկայացուցիչներէն... տիկին Եւփիմէ, տանտիրուհին, Պօլսոյ էնտէլիգէնտ սալօններուն ամենէն փայլուն զարդերէն մէկը...

Եւփ. — Չափազանց երջանիկ եմ ձեզի ճանչնալուս :

Ռոս. — Ես էլ նմանապէս... միայն տիկին պէտք է ներում խնդրեմ ձեզանից իմ շորերի մասին... հէնց երէկ հասել եմ Պոլիս, սե շորերը տակաւին մաքսումն են մնացել, պէտք է վաղը գնամ վեր առնեմ...

Պառ. — (Տէկոս) Աս պակաս էր... ի՞նչ պիշիմ լեզու է պէ, ի՞նչ կըսէ կոր... Մաքսուտին սե շորերը ի՞նչ պիտի ըլլայ... (Դոռա կէլէ)

Շաւ. — Տիկին ձեր ագնիւ ամուսինը ու՞ր է... արդեօք հոս չէ...

Եւփ. — Չէ, քիչ մը տկար ըլլալուն իր ննջասնեակն է :

Շաւ. — Տկա՞ր է... ուրեմն քովը երթամ :

Եւփ. — (Դոռա կէլէ) Չէ, տօքթէօս անհանդիստ մի ըլլաք, բան մը չէ... կարելի է բոլորովին անցած է, հիմայ կուգայ... (Ժպտէլով) արդէն, սիրելի տօքթէօս, կարծեմ այս իրիկուն բժշկութիւն ընելու եկած չէք...

Շաւ. — Անշուշտ... բայց և այնպէս...

Տիր. — Տիկին, կուզէ՞ք որ անմիջապէս մեր ներկայացումովը զբաղինք, խօսակցութիւնը վերջի կը ձգենք :

Եւփ. — Ինչու՞ չէ... արդէն ես ալ անհամբեր եմ :

Հիւրերը — Այո՛, այ՛ո... սկսինք...

Տիր. — Ուրեմն բեմը պատրաստենք :

Եւփ. — Արդէն պատրաստուած է...

Տիր. — Խաղիս ոգին անշուշտ լաւ մը ըմբռնած էք... իմ նիւթըն է համադրական ամփոփ պատկերի մը մէջ մարդկութեան ներկայացնել արդի ընկերութիւնը մրցակցաբար վարող երեք զլխաւոր ուժերը, այն է, արուեստ և գրականութիւն, զինուորականութիւն և վաճառականութիւն. այսինքն իտէալը, բարին, գեղեցիկը և ճշմարիտը, նիւթական բիրտ ուժը և դրամը... իտէալը աղնուօրէն պիտի ներկայացնէ տիկին Եւփիմէ, զինուորականութիւնը դիւցազնօրէն պարոն Վահան, իսկ վաճառականութիւնը ձեր խոնարհ ծառան... օն սկսինք գործի (Դերասնադասները իւր թաղանթին « Բէմ կէլէն. Էթերն ալ իւր շորերն »)

Եւփ. — Ո՛հ հոգիին երկնասլաց թռիչքը իրականութեան և նիւթին ճախճախուտ տափակութիւններէն դէպի իտէալին ձիւնապատ Մասիսները...

Հիւր. — Կեցցէ՛ (Ժպտէլով)

Վահ. — («որք Յէւրք շորք շորք») Յառաջ, յառաջ դէպի արիւնի և նախճիրի և դիւցազնութեան նուիրական դաշտերը... ո՛վ իմ սիրական սուրս, ազատութեան պողպատեայ փայլակ, եկուր որ համբուրեմ զքեզ ու թող այս համբոյրը խօսք կապի օղակ մը ըլլայ մեր ճակատագիրները յաւիտենօրէն իրարու նշանող : («որք իւր համբուրէ»)

Ռոս. — Մէնք որ սրանց հոսոսանք եմք անուանում, իրաւունք ունինք եղել...

Տիր. — (Յէւրք կանգոն մը և կորդ մը կոսւմ Բոնաթ) Ահա կանգունը և ահա կտաւը... կտաւ... ո՛վ քաղաքակրթութեան և խաղաղութեան հրեշտակ... ո՛վ կտաւ, զքեզ արդեօք ո՛վ գտաւ... քննէ է որ կը շինուին մեր հանգըստաւէտ անկողիններուն սաւանները, խաղաղութեան դրօշակները, բազմոցներուն երեսը, մեր շապիկները ու պատանքները, մեր հարսանեաց զարդազեքեմները, և սուգի հանդերձանքը... դուն անհուն ես, անսահման ես արարչութեան պէս... և զքեզ միայն այս կանգունը կըրնայ չափել (կանգոն մը վեր առնելով) ո՛վ կանգուն, նախախնամութեան խորհուրդներէն զատ կա՞յ բան մը որ չի կարենաս չափել...

Վահ. — Կորիւր աչքիս առջևէն, ո՛վ անարգ գործիք շահու և կեղծիքի. որչափ ատեն որ դուն կանգուն մնաս, յուսարեկ պիտի մնան բոլոր դիւցազնական խանդերը... քանի որ առիթը ներկայացաւ, պէտք է որ արժանի պատիժը կրես, օ՛ն յասպարէզ մենամարտի («որք վեր իւր Բարձրաշէն»)

Տիր. — Ո՛վ անագորոյն գործիք մահու և աւերածի պղծութեան :

Եւփ. — (Երկուքն իւր իւր Բոնաթ Ժպտէլով) Օն, եղբարք զարկէք, եթէ կը համարձակիք. այս ներդաշնակութեան թրթռուն գործիքին, զարկէք բայց մտիկ ըրէք սնոր

խաղաղութեան և հաշտութեան երգը՝ (դո-րաւն նո-սփե-
 ֆը Յայն էլ լա-րէ և համայ համայ սո-րը ո- հանգո-նը
 էլեյնան Յե-սէրէն. ախոյեանները գլո-խնին էլ ծ-տն, է
 վերջոյ ծո-նը հո-գան. Ն-փ. ի-ր գլո-խ- պսակը անոնց
 գլո-խն էլ դնէ: Ծափահարո-ւթիւն, է-եցեւէր. Արթիւն
 աղա սարսափած դո-րս էլ նե-րո-րէ անեակէն գեղեցիկ
 գե-սո-վ. գլո-խը ո-սկո-փա, Յե-սէր Տո-ֆ Տը:

ՏԵՍԻՆԻՆ.

ՆՈՅՆԻՐ — ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ.

Արթ. — Էֆթիկ, ի՞նչ խախտութիւն է առ, ի՞նչ... ի՞նչ կը-
 լաք կոր, ո՞ւր ենք... մէյ մը սա տեղէն վար իջիր նայիմ...
 հիմա կուգամ քեզ օտքիս տակը կաննեմ:

Նեփ. — Ամուսինս, Բասքալը, գիշերազգեստով՝ ուսկուֆայով,
 ահ... (Տարեւոյ պէս էլլայ, Տերան է- Վահան լեւեր-
 նո-ն Բեջ հա-նէն գե-սէր:)

Արթ. — Ոտքի ելի՛ր, քեզի կըսեմ կոր, չէնէ հիմա օրթալըսը
 տակն ու վրայ կընեմ: (Ն-փ. դո-րս էլ հանէն)

Ռոս. — (Գոթլօթի) Պարոնը շատ լաւ է կատարում իւր նա-
 խանձոտ ամուսնոյ ուղան... կատարեալ միմիքայով եւ...

Շաւ. — Ի՞նչ ուղա, ի՞նչ միմիքա...

Արթ. — (Բե-սէն վրայ յառաջանալով և ծափահարելով) Պրաւօ
 պէ ափէրիմ... թու՛ խալիպնուդ խըյաֆէթնուդ, չամչցած
 չխանածներ... թու՛ ձեր ուսմունքին ալ, թէրպիյէին ալ,
 ձեր Բարիզին ալ, աղափրանկային ալ, ձեր տօքթօռու-
 թեան ալ, ալօքթութեան ալ, զաղէթաճութեանն ալ,
 վարժապետութեանն ալ... թու՛... մօրուքներնէ՞դ, պը-
 յըխներնէ՞դ ալ չէք ամչնար կոր պէ... իմին տունս Շահ-
 զատէ պաշրին թէաթրօն է, չենէ մի Պէյ օղլույի շան-
 թանները, աս ի՞նչ խախտութիւն աս ի՞նչ խայտառակու-
 թիւն է պէ, մահալլէն պիթիւն օտք ելաւ, քունիս մէջէն
 տափտուրի եկայ... մէկ բաթըրսը մը քի... կը կործա-
 նի՛նք կոր, կրա՛կ կայ, մա՛րդ կը մեռցնեն կոր, մարդ կը

մեռնի կոր, վերջին դատաստանին օրն է, ի՞նչ է ըսի...
 չէ մէյէր մեր միւսիւները թէաթրօ կը խաղան կոր եղեր...
 թու՛ չամչցածներ ամա խաղաճաթը ձերինը չէ, խաղաճաթը
 մեր կնիկ օլաճախինն է քի ձեզի պէս միապիրի զաւակ-
 ները կըլօթը ժողվեր է տէ ասանկ ուղիւթիւններ կընէ...
 իմ քառասուն տարուան պատիւս մէկ փարայի ըրիք...

Լեւ. — Պարո՛ն, կարծեմ նախատական բառեր գործածեցիք
 որուն համար պատիւ կը պահանջեմ...

Արթ. — Ո՛ր պատիւդ ծօ... դուն ո՞վ, պատիւ ունեցող ով...

Լեւ. — Լսեցի՞ք, պարոններ, ինծի եղած նախատինքը (Գոթլէն
 էլ հանէ և Բանէր Տը էլ գրէ) վկայ էք եւ... պարո՛ն,
 դատարանին առջև կը տեսնուինք:

Արթ. — Տէֆ եղիր սրկէ միւղէվիր, հիւպպէսիլ ալօքաթ
 տուն ա... սրվոր նայէ, սա քէբազէին. դատ պիտի բա-
 նայ եղեր:

Լեւ. — (Տօթէն հո-նալով դո-րս էլլալո- արէն) Կը տես-
 նուի՛նք, կը տեսնուինք:

Արթ. — (Շա-արիւն քով երթալով) Սա դուք կը տեսնա՛ս կոր.
 հայտէ նայիմ, հէմ մէյ մը տահա աս դուռին էշիկէն ներս
 մտնաս նէ օտքդ կը կոտորեմ...

Շաւ. — (Դժբէթալով) Արթին աղա, ամենքը կընան երթալ,
 բայց ես պէտք է որ մնամ, բժիշկին պարտականութիւնը
 կը պահանջէ որ չը բաժնուի իր հիւանդին քովէն, անանկ
 ատեն մը մանաւանդ ուր ամենէն աւելի պէտք ունի իր
 խնամքին:

Արթ. — Ըէնէլլէմ եղիր սաստեղէն, դո՛ւրս դո՛ւրս... պակաս
 ըլլայ քեզի պէս տօքթօռը: (Լեւէն Բանէլով դէպի դո-րս
 հա-նէն արդէ)

Շաւ. — (Հայրապետ) Պարո՛ն, կը համարձակի՞ք բժիշկի մը վրայ
 բռնութիւն բանեցնել. լաւ մտածեցէք միւսիւ Բասքալ:

Արթ. — Բասքալը դուն ես, բայաջօ սուրաթլը:

Շաւ. — Լաւ մտածեցէք, ես կերթամ աչս տեղէն, բայց մի
 մոռնաք ըսածս. տարի մը չ'անցած դուք ալ անդիլի աշխարհ
 կերթաք չնորհիւ ձեր արանտիստին, զոր ես միայն կընայի
 բուժել... մնաք բարով: (դո-րս էլլէ)

Արթ. — Աս ալ ճամբեցինք...

Վահ. — (Հեգնօթի) Մնաք բարով Արթին աղա, որքան որ
 անհանգիստ ըրինք նէ ներեցէք... (դո-րս էլլէ)

Արք. — Աս ալ կընայ (Տէրանին) դուն ի՞նչ կեցեր ես... տուն ալ բայրդէ կուգինս կոր...

Տիր. — Ես կեցեր եմ և մինչև վերջը պիտի կենամ որպէսզի այս եղածները լաւ մը տեսնեմ, քննեմ, ուսումնասիրեմ, և վաղը լրագրիս մէջ քեզի վերէն վար խայտառակեմ:

Արք. — Խայտառակը դուն ես...

Տիր. — Որովհետեւ, պարո՛ն, դուք իրաւունք չունիք նախա-տելու ձեր հիւրերը, որոնց ներկայութիւնը պատիւ մըն է ձեր տան համար:

Արք. — Ինչի պահէ առ պատիւը...

Տիր. — Դուք այս իրիկուն չարաչար նախատեսցիք քաղաքա-կըթեալ ընկերութեան մեծագոյն ներկայացուցիչներէն մամուլի մարդը՝ այսինքն ես. գիտութեան մարդը՝ սօք-թօն Շաւարշ իրաւունքի մարդը՝ մէթր Դերձակեան դաս-տիարակութեան մարդը՝ միւսիւ վահանը...

Արք. — Առ քու բոլոր մարդիկդ բապուձիս հետ չեմ փոխեր:

Տիր. — Մնաք բարով, վաղը կը տեսնուինք... թերթիս միջո-ցաւ: (դուրս կելլէ)

Արք. — Տէ՛ֆ եղիւր սրկէ մայմուն սուռաթըլ հէրիֆ դուն ալ... (Ռոստոմ ալ Կարապետին անկէն մը բալաւաթ կը դրոշմէ-գլխո՛ւ երեքո՛ւսերով, Արթիւն ինչպէսքը ֆէնտէ կարծելով) Սի... հելէ օրթալըլը թէմըղցուցինք, տաար տարի է աս փըրսանթին կը պէքէի կոր, ասոր մուրատիս հառայ, սա ջէօքտէն ջէլէպիները աւել ֆարաշով հէլէ դուրս նե-տեցինք... տաար տարի ալուայ կը կոճտէի, մէկ սաաթէն ալ էօճըս հանեցի... օ՛խ սիրտս պաղչկեցաւ պէ (կը նստի) հախ չունիմ մի ամա...

Ռոս. — (Ժափահարելով) Պապօ՛...

Արք. — Ծօ տահա մարդ մնացեր է... աս ո՞վ է...

Ռոս. — (Յետք երկնցնելով) Թոյլ տուէք ինձ իմ կօմըլիմէնթ-ները յայտնել ձեզ. շատ լաւ կատարում էք ձեր ուօլան, երեւի դա Պօլսական կեանքից վեր առնուած մի պիէսա է... ասիւր չեմ հասկանում... ասացէք խնդրեմ, աւար-տել է ներկայացումը, թէ չէ մի վերջին տեսարան էլ կայ:

Արք. — Ի՞նչ կրտս կոր պէ... աս գիւպպէն ուրտեղէն ելաւ... ո՞վ ես տուն միւսիւ...

Ռոս. — Ես կովկասից հէնց երէկ առաւօտ ժամանած մի հա-մալսարանական եմ և կոչուած եմ Արքար Նիկողայոս

Ռոստոմ Մէլիք Տէր Ղազարեանց...

Արք. — Առ ի՞նչ խալապալըլսը անուն է: (Տէրան Ներսէ կը հարկէ)

Տիր. — Հա՛, հո՞ս էք եղեր պարոն Ռոստոմ, ես ալ ձեզ կը վնասեմ, եկէք շուտով դուրս ելլենք աս տունէն:

Ռոս. — Ի՞նչ, պիէսան վերջացա՞ւ... ո՛ր են միւս աքթէօնները:

Տիր. — Ի՞նչ պիէսա...

Լեւ. — (Ներսէ հարկելով) Տօսիէս, պարո՛ն, տօսիէս, այնչափ բարկութեամբ դուրս ելայ որ հոս եմ մոռցեր, կարեոր թուղթեր կան մէջը, վաղուան դատերուս վերաբերեալ:

Արք. — Աս ի՞նչ է ծօ, նորէն կուգանս կոր...

Ռոս. — (Եր Կեղը անցնելով Դէկո-սի) Երեւի պիէսան չէ աւարտել մեր տեղը անցնելը, տեսնենք վերջին տեսարանը ի՞նչպէս դուրս կ'դայ...

Վահ. — (Ներսէ հարկելով) Ներեցէք պարոն Արքար Նիքօյայէվի Ռոստոմ Մէլիք Տէր Ղազարեանց, մոռցայ ձեզմէ հրաժեշտ առնելու մնաք բարով, անշուշտ նորէն կը տեսնուինք:

Ռոս. — Ախր մեկնում էք, ալ դեր չո՞ւնէք պիէսայում:

(Շաւարշ Ներսէ կը հարկէ)
Արք. — (Կարգաձ) Ծօ՛ աս ի՞նչ օյին է, նորէն լեցուեցան... ես հիմա անոնց հախէն կուգամ:

Շաւ. — (Արթիւն աղային) Պարոն, վիզիթաներս, տաար այցե-լութիւն բրած եմ կէս կէս ոսկիէն հինգ ոսկի կընէ, ալօ՛ն շուտով վճարեցէք...

Արք. — Կեցիւր երթամ պերեմ: (Բարիկո-նէմա՛ն դուրս կելլէ)

Շաւ. — Փախի՛նք, արանտիսիտը բռնեց: (դուրս կելլէ)

Ռոս. — (Ժափահարելով) Ես տրամա կարծում էի, բայց երեւի կօմէտիս է... ներողութիւն պարոն, պիէսան աւարտել է... (Արթիւն աղա Բեմ կո-գայ) Յետք Գա-սպան մը առա՛նք

Արք. — Ծօ դուն ի՞նչ երկու սահաթէ թութխալի պէս փա-կեր խաֆա տիւտիւկլէմիշ կընես կոր պէ՛ հէրիֆ... դուրս ելիւր սրտեղէն:

Ռոս. — Երեւի պիէսայի պահանջը նէ դա... (Կոմայ Կոմայ կելլէ)

Արք. — Էօ՛ֆ պէ՛, վայ շունշանորդիներ վայ:

Ռոս. — (Ներսէ հարկելով) Բայց խնդրեմ ասացէք պիէսան աւար-տե՛լ է:

Արք. — Ծօ տահա հո՞ս ես... (Բարիկո-նէմա՛ն վրան կը վազէ)

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Գ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.

Տեսարանը Ա. վարագոյրը կը ներկայացնէ.

ՏԵՍԻՆԱ Ա.

ՌՕԶ

Ռօզ. — (առանձին) Նորէն երկար բարակ վիճաբանութիւն մը ունեցայ հօրս հետ... Իրեն հասկցուցի որ Ագրիպաս աղան չեմ ուզեր, սաստիկ բարկացաւ, հօրս քովէն լայ մայրս օձիքէս բռնեց. դեռ տօքթէօր Շաւարշը միտքէն չէ հանած, ի՞նչ ընելու չեմ գիտեր... Բայց չէ չըլլա՛ր, չեմ ուզե՛ր, չեմ ուզե՛ր, ոչ Ագրիպասը պիտի ըլլայ իմ ամուսինըս, ոչ ալ տօքթէօր Շաւարշը... աւելի լաւ կը համարիմ անձնասպան ըլլալ քան թէ իմ սրտիս չ'ընտրած ճաշակով, բնաւորութեամբ, դաստիարակութեամբ ինծի բռնորովին հակառակ մարդու հետ ամուսնանալ... Ի՞նչ մեծ դժբախտութիւններ կրնան ծագիլ անյարմար ամուսնութիւններէ, ծնողաց օրինակը ահա մէջտեղն է, ամէն օր վէճ, ամէն օր կռիւ, նախատինք իրար չ'հասկնալ, իրար վիրաւորել, սրտադու, իրար անցում, վերջապէս դժոխք և կռուիքս զիս ալ նետել այդ դժոխքին մէջ... չէ, չէ չը պիտի մտնամ... իմ երազս, իմ իտէալս է, ամուսնութիւն մը փոխադարձ սիրոյ և հասկացողութեան վրայ հիմնուած իրարու գաղափարակից սրտակից, էականութիւն լծորդութիւն մը, որ տարիները հետզհետէ ամրապնդեն փոխանակ լուծելու. և այս միայն չի բաւեր, այս չէ միայն. ըստ իս երջանիկ ամուսնութեան մը ամբողջ դրամագլուխը... Նիւթականն ալ պէտք չէ մոռնալ. ես անանկ հիմակուան աղջիկներուն պէս ցնորական գաղափարներ չունիմ, կուզեմ որ իմ ամուսինս հոգիի մը և մտքի մը հետ խանութ մ'ալ ունենայ, աւսումնական ըլլայ, ազնիւ ըլլայ, բայց նաեւ գործի մարդ ըլլայ. առանց իմաստակութեան նմանելու բարեկիրթ ըլլայ, առանց իմաստակութեան... վերջապէս չի նմանի սա տօքթէօր Շաւարշին պէս զէվզէկներուն... ա՛հ Տիգրանս... ահաւասիկ իտէալիս համապատասխանող միակ ամուսինը... գործունեայ, դրական, խելացի, միեւնոյն ատեն մեծ զարգացումի տէր, ազնիւ զգացումներով բարձր գաղափարներով:

ՏԵՍԻՆԱ Ա.

ՌՕԶ — ԳԱՌՆԻԿ

Գառ. — Բարի լոյս Վարդուհի, մինա՞կ ես...

Ռօզ. — Բարեւ մօրեղբայր... ա՛խ ի՞նչ պիտի ըլլայ իմ վիճակս մէկ կողմէն հայրս ոտք կը կոխէ որ Ագրիպաս աղան առնեմ, մայրս տօքթէօր Շաւարշը, իսկ սիրտս ալ կը պնդէ որ Տիգրանը առնեմ... ա՛խ ի՞նչ ընեմ մօրեղբայր դուն ազատէ ինծի այս յուսահատ վիճակէս... բաւական ատեն է Տիգրանէն լուր չունինք. ի՞նչ ըրաւ գործը յաջողուց, չեմ գիտեր...

Գառ. — Առ սա նամակը տէ կարդա, աղջիկս...

Ռօզ. — (Վրա՛ն նայելով) Տիգրանէն է... (հսկի Բարձրա՛յն չարդալ)

«Միրելի Գառնիկ աղա»

«Կուգամ այսօր յաղթութիւն աւետելու, վերջապէս երեք տարուան դիւցազնական ջանքերս յաջողութեամբ պսակուեցան. երէկ իմ փափաքիս հասայ. պայմանագրութիւն մը կնքեցի վարպետիս հետ. որով այլեւս փոխանակ իր պաշտօնեան ըլլալու՝ իր ընկերն եմ: Այլ հիմա ճակատաբաց կրնամ ներկայանալ և խնդրել Վարդուհիիս ձեռքը, որովհետեւ կը յուսամ որ ոչ Արթին աղան և ոչ ալ տիկին Եւփիմէն կրնան առարկութիւն մը ընել մեր ամուսնութեան դէմ, խնդրեմ այս լուրը չուտով հաղորդեցէք «Վարդուհիիս, և ըսէք իրեն որ երջանկութեան օրը յուսացածէն աւելի մօտ է»:

— Ա՛հ... վերջապէս.

Գառ. — Ես քեզի չէ՛ր ըսեր կոր որ յոյսդ չի կտրես:

Ռօզ. — Բայց հայրս, Ագրիպաս աղան:

Գառ. — Խօսքը մէջերնիս, կարծեմ թէ գործերը աւրուած են, անանկանալու վրայ է, եթէ մինչև հիմա չէ անանկացած:

Ռօզ. — Ո՛հ ինչ լաւ լուր... է տօքթէօր Շաւարշը:

Գառ. — Անոր ալ գլուխը փորձանք մը կայ, կարծեմ ասոր վաղը ծակը պիտի երթայ քիչ մըն ալ հոն տեղի հիւանդներուն նայելու:

Ռօզ. — Ի՞նչ կրես մօրեղբայր...

Գառ. — Հապա՛, սխալ բէ՛լեթա մը գրեր է, կերևայ քի զարարը իրան մը չափէն աւելի տուեր է, ալլահալէմ մար-

դը առօք փառօք անդիլի աշխարհ ճամբեր է, դատ բացեր են, բանտարկուհի պիտի. սա ո՛ւր է հոս տեղը ավօքաթ մը կուգար, միւսիւ Լեոն է ի՞նչ է. աս առտու սօխախը ետխայէս բռնեց էրկան բարակ խօսեցաւ:

Ռօզ. — Օ՛խ, ուրեմն աս զէվզէկէն ալ ազատեցանք... աս ի՞նչ բարի լուր էր ձօրեղրայր:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՆՈՅՆՔ — ՍԻՍԱԿ

Սիւ. — (Գրեթէ) Պարոն Գառնիկ, տիար Ագրիպասը անտուկով մը եկեր ձեզ տանել կուգէ կոր...

Գառ. — Թող ներս գայ... (Սեւակի դուռնի կէտէ) (Դէպքով) ծայրը փրթաւ նայինք ի՞նչ է:

Ռօզ. — Ես կերթամ (դուռնի կէտէ)

ՏԵՍԻԼ Գ.

ԳԱՌՆԻԿ ԱՂԱ — ԱԳՐԻՊԱՍ

(Ետեւէն անդուռէ մը ներս կը բերեն)

Գառ. — Խե՛ր է Ագրիպաս աղա...

Ագր. — (անդուռէ բերանէն) Հոս դրէք սանկ... խերէ ըսենք որ խեր ըլլայ Գառնիկ աղա... Արթին աղան ո՛ւր է հոս չէ...

Գառ. — Դուրս ելաւ ի՞նչ պիտի ըսէր:

Ագր. — Ես զաթը խօսած եմ իրեն, սա անտուկը ձեզի պահ պիտի տամ քիչ մը ատեն...

Գառ. — Մէջը ի՞նչ կայ որ...

Ագ. — Թախը մը հին սէնէտներ, գործի թուղթեր, ընտանեկան գրութիւններ... գեղ կերթամ կոր, կէօջ ըրի, նայեցայ քի աս անտուկը հետս առնեմ զոր պիտի ըլլայ. մէկալ օր Արթին աղային ըսիքի քեզի դրկեմ. բէք աղէկ կըլլայ ըսաւ, մենք տեղ ունինք ըսաւ:

Գառ. — Աղէկ աղէկ հասկցայ (Դէպքով) ասոր տակը բան մը կայ ամսա. կեցիր նայինք էլպէթա՛ն օրթան կելլայ... է՛ գործերը նախը են Ագրիպաս աղա... իմացայ քի օրթալը քէստտ է եղեր...

Ագր. — Շատ քէստտ է Գառնիկ աղա, շատ քէստտ... ինչ է նէ ուրիշ ատեն կը խօսինք, հիմա աճէլէ գործ մը ունիմ. աֆ կընեն... մնաս բարով...

Գառ. — Գնա՛ գնա՛, գործիդ նայէ... երթաս բարով... (Ագրիպաս կէտէ) մարդուն հիշթին բէք չհաւնեցայ, մութլախ թօփը նետած է կամ պիտի նետէ... ասոնք ալ մաղաղային թուղթերը ըլլալու են (անդուռէն դուռէն) ձօ բալինքն ալ վրան մոռցեր է, մարդը բիւսթիւթին շաքրմիշ է ըրեր... բանանք նայինք... ձօ... բոլորը տետրակներ, թուղթեր... հասկցանք, խանութէն փախցուցեր է... (Է գոցէ) Արթին աղան գար տէ խապար տայինք:

ՏԵՍԻԼ Ե.

ԳԱՌՆԻԿ — ՍԻՍԱԿ — ՇԱԽԱՐՇ

Սիւ. — (ներս Գառնիկ) Տօքթօր Շախարշ: (դուռնի կէտէ)

Գառ. — Ծօ՛ աս տահա կը պտտի՞ կոր, հարիւր չէ՞ մտեր:

Շալ. — (դուռէն դուռէն) ներս կը Գառնիկ արան չորեանալով կերթայ թիկնալուին վրայ կէնայ) Ա՛հ, այս անգամ հաղը կլլեցի...

Գառ. — Ի՞նչ է ան տօքթօր, բահաթսր՞դ էք ի՞նչ ունիք...

Շալ. — (Դէպքով) Վա՛յ առանձին չեմ եղեր... բարեւ, ի՞նչպէս էք, աղէ՛, էք, որպիսութիւննիդ ինչպէ՛ս է... առողջական վիճակնիդ լա՛ւ է, տիկինը ի՞նչպէս է... օրիորդը ի՞նչպէս է, Արթին աղան...

Գառ. — Ամէնքս ալ ողջ առողջ ենք, փառք Աստուծոյ... բայց դուք հիւանդ կերեալ կոր... ի՞նչ հապ է որ կլլեր էք:

Շալ. — (չփախ) Հա բան... բան չէ... հապ չէ... այսինքն... այո՛ հապ, գլուխս կը ցաւէր կոր տէ անթիքիւթին քրն... այո՛ հապ, զլուխս կը ցաւէր կոր տէ անթիքիւթին քրն... այո՛ հապ, զլուխս կը ցաւէր կոր տէ անթիքիւթին քրն... այո՛ հապ, զլուխս կը ցաւէր կոր տէ անթիքիւթին քրն...

Գառ. — Այո՛, այո՛ կերեալ կոր...

Շալ. — Բայց ինչ որ է... խնդիրը այն չէ, արդեօք տիկինը կրնա՞մ վայրկեան մը տեսնալ, շատ կարեւոր է, անհրաժեշտ է...

Գառ. — Շատ աղէկ երթամ խոսց տամ... (դուռնի կէտէ)

Շալ. — (անդուռէն) Այո՛ կլլեցինք հաղը, ո՛ւր տեղէն ալ այդ փորձանքը գլուխս եկաւ. բաւական աշխատեցայ որ յանձնաքը դեղագործին աշխատին գլուխը փաթթեմ բայց... ձանքը դեղագործին աշխատին գլուխը փաթթեմ բայց... ձանքը դեղագործին աշխատին գլուխը փաթթեմ բայց... ձանքը դեղագործին աշխատին գլուխը փաթթեմ բայց...

տօքթէօր Շաւարշ, տը լա ֆաքիւթէ տը Բարի, էքս էն-
թէրն տը լօթիթալ տը լա շարիթէ... այսօրուան օրս վեց
ամիս բանտարկութեան դատապարտուած եմ... ձերբա-
կալման հրամանագիրը ելած է արդէն, ոստիկաններն ալ
ետեւէս ինկած են. պատուհանէս տեսայ և պարտեզին
դուռնէն հաղիւ կրցայ կծիկը դնել... կառք մը առի և
չիտակ հոս եկայ, հիւսկ նայինք կրնա՞նք հոս քանի մը
ժամ խօսակցութեան բռնուիլ տիկին Եւփիմէին հետ, մին-
չև որ ոստիկանները հետքս կօրանցնեն և վաղը պէտք է
որ մէսաժբախով անպատճառ Եւրոպա մեկնիմ, չէնէ բանս
բուրդ է...

ՏԵՍՒԼ Զ.

ՇԱԽԱՐՇ ԵՒ ՓԻՄԻ

Եւփ. — Օ՛ տօքթէօր դժուր էք... այն աղետալի գիշերէն ի
վեր զիրար չտեսանք, արդեօք ո՞րքան վշտացած էք մե-
զի դէմ, ներդրութիւն կը խնդրեմ ամուսնոյս կոշտ վար-
մունքին համար:

Շաւ. — Զ' արժեք տիկին, ես այդ դէպքին բնաւ կարեւորու-
թիւն չտուի, մոռցած եմ արդէն:

Եւփ. — Որքան աղիւս էք... ձեզի այնպէս կը վայլէ ըսել:

Շաւ. — Հաւատացէք տիկին ես այդ բանը բժիշկի աչքով դիտեցի,
ես ձեր ամուսնոյն ըրածին մէջ պարզապէս իր հիւանդու-
թեան այսինքն՝ արանտիսիտի մէջ գրգռութեան նշանը
միայն տեսայ և ոչ այլ ինչ... մենք բժիշկներս վարժուած
ենք այս տեսակ բաներու. ի՞նչ ցաւս այն է միայն որ, ձեր
սիրելի ամուսնոյն հիւանդութիւնը լաւ մը չբուժած կը
մեկնիմ:

Եւփ. — Կը մեկնի՞ք... դէպի ու՞ր, տէ՛ր Աստուած:

Եւփ. — Եւրոպա՛... Վիէննա բժշկական համաժողով մը պիտի
դուժարուի մօտերս, ինծի ալ հրաւեր եկաւ Վիերիսովի կող-
մէ, կ'երթամ կոր... եկայ հրաժեշտի ողջոյններս ձեզի
մատուցանել:

ՏԵՍՒԼ Է.

ՆՈՅՆՔ — ՍԻՍԱԿ

Սիւ. — (դող-լալ) Տիկին, տօքթէօր, ահաւի բան մը...
փաստաբան մը, ոստիկաններ, մըխթար մը, ջաւուհներ,
ղբան մարդեր, վերջապէս վարն են... եկան...

Շաւ. — (Դէկոսի) Վայ, ինծի համար է, օձիքը ձեռք տուինք:

Եւփ. — (սարսափած) Ոստիկաններ մեր տունը:

Շաւ. — Այո տիկին դող մ'եղաք... դիտեմ խնդիրը... ոստի-
կանութեան նախարարը քօլէրայէ բռնուած է, երեք օրէ
ի վեր ինծի լուր կը դրկէ կոր, ես ալ կը վախնամ չիմ եր-
թար կոր... մահու և կենաց խնդիր է և չեմ ուզեր Եւ-
րոպա երթալէս առաջ մեռնիլ. կ'երեւայ թէ ճարահատած
ոստիկան զրկեր է ետեւէս զիս բռնի տանելու համար, դուք
հոգ մի ընէք, միայն ինծի պահուրեւելու տ'ղ մը քանի մը
վայրկեան միայն... (չորս կողմը կը նայէ անպահելու կէտ-
նէ) հա՛ այս սնտուկը դործիս կուգայ... (կը բռնայ) նե-
րողութիւն կը խնդրեմ տիկին, ցտեսութիւն (կը հարնայ
Դէլը ու կը գոցէ):

Եւփ. — Տէ՛ր Աստուած ի՞նչեր կ'ըլլանք կոր... բայց տօքթէօր...

ՏԵՍՒԼ Ը.

ՆՈՅՆՔ — ԳԱՌՆԻԿ

Գառ. — (հաշիւով) Էֆֆիք, հայտէ շուտով սենեակդ քաշուէ,
տուններնիս կոխուեցաւ, խուզարկութիւն պիտի ըլլայ, ու-
տիկանները վեր կելան կոր...

Եւփ. — Ահ, ինչ կանցիս կը դառնայ կոր արդեօք, տէ՛ր Աս-
տուած, միւսիւ Բասքալն ալ հոս չէ...

Գառ. — (Հրէլով) Գնա՛, գնա՛, կուգան կոր (Եւփ. կ'երթայ)

ՏԵՍՒԼ Թ.

ԼԵԻՈՆ — ՄՈՒԽԹԱՐ — ՈՍՏԻԿԱՆԱՊԵՏ — ԴԱՏԱՐԱՆԻ

ՊԱՇՏՈՆԵԱՅ — ԵՐԿՈՒ ՈՍՏԻԿԱՆ

ՍԻՍԱԿ — ԳԱՌՆԻԿ

Լեւ. — (Յեւթը լաւ-ղլ հը՝ Գառնիկին) Յանուն օրինաց և ար-
դարութեան կը հարցնեմ ձեզ թէ՛ ձերմակեղէնի վաճառա-
կան Սամաթիացի Ագրիպաս Սաղաթէլեանի վերաբերող
անտուկ մը հոս բերուած է թէ ոչ:

Գառ. — Սա ըլլալու է... քիչ մը առաջ բերաւ ձգեց... բայց
ի՞նչ կայ որ...

Լեւ. — Ի՞նչ պիտի ըլլայ, Ագրիպաս աղան անանկացած է և
իր տեսարանները փախցուցած է, առեւտրական դատարանին
վճռին համեմատ, պաշտօն ունի՞նք սոյն տեսարանները գտնել
ու կնիքի տակ առնել:

ՏԵՍԻՆ Ժ.

ՆՈՅՆԲ — ԱՐԹԻՆ

- Արթ. — (Բարեկամ) Ի՞նչ է, ի՞նչ կրկանք կոր... (փառաբան
և պաշտօնակառն ահարկէն էն էն... զարեանք ընդհա-
նորէն)
- Ոս. — Ո՞վ է այստեղի տանտէրը...
- Արթ. — Ես եմ, ի՞նչ կայ քի...
- Ոս. — Իմացանք որ տօքթէօր Շաւարշ անունով վեց ամսուան
բանտարկուած հայ բժիշկ մը, ձեր տունը եկեր ազատա-
ներ է, եկանք զայն փնտռել:
- Արթ. — Տօքթօր Շաւարշ մի... էս անիկա շատոնց վռնտեցի
աս տեղէն:
- Ոս. — Կը ստէ՛ք էֆէնտի, մեր լրտեսները տեսած են ձեր
տունը մտնելը (ռաբիւաններու) չո՛ւտ, տանը ամեն կողմը
ծակը ծուկը խուզարկեցէք, մառանէն սկսեալ մինչեւ վեր-
նայարկը փնտռեցէք փախտականը և եթէ հոս գտնուի
ձեզ ալ միասին ձերբակալել պիտի տամ...
- Արթ. — Ուղաճնուդ չափ փնտռեցէք, աղէկ կիտէմ քի հոս չէ:
- Գառ. — (Կառայ իւր լիւրէնէն) Սուս եղիր, խօսքը մէջերնիս,
քիչ մը առաջ հոս էր, Եւփիմէին հետ կը խօրաթէր կոր...
- Լեւ. — Դուք ալ ոստիկան էֆէնտի, ըսել է տօքթէօր Շաւարշը
ձերբակալելու պաշտօնը ունիք:
- Ոս. — Այո, վճիռը երէկ ելաւ:
- Լեւ. — Գիտեմ, արդէն դատ բացողը ես էի...
- Արթ. — Ճաննամ ավօգաթ էֆէնտի, ի՞նչ խնդիր է աս... տօք-
թօր Շաւարշը ի՞նչ է ըրեր քի...
- Լեւ. — Ի՞նչ պիտի ընէ, սխալ դեղ մը տուաւ, մարդ մը մեռ-
ցուց, դատ բացի, վեց ամիս ծակը նետել տուի...
- Արթ. — Ես... զաթէն ես կիտէի կոր քի այդ մարդը սաղլամ
այաք խապի մը չէր... մէյմալ մեր կնիկը մեղի փեսայ
պիտի ընէ այդ էչէք հէրիֆը:
- Ոս. — Ուրեմն Պ. փաստաբան մտտուկը տանինք այնպէս չէ...
- Արթ. — Ո՛ւր կը տանիք կոր Ազրիպաս աղային մտտուկը...
ի՞նչ է ատ, մէօհիւրլէմիչ էք ըրեր:
- Լեւ. — Ազրիպաս աղան թօփ նետեց, երէկ չէ առջի օրը իլամ
եկաւ չիմացա՞ր. թուղթերը հոս փախցուցեր է, եկանք կը
տանինք կոր...

- Արթ. — Վա՛յ Ազրիպաս աղան թօփ նետեց... ծօ չիմտի ջըլ-
տըրըրըմ... տահա աս առտու տեսայ ինծի պան մը չըսաւ:
- Ոս. — (ռաբիւանները էն Բարեկան) Ի՞նչ լուր նայինք...
- Մեկը. — Ամեն կողմ փնտռեցինք մէկը չգտանք...
- Ոս. — Ուրեմն մեր պարտքը կատարած ըլլալու համար անգամ
մըն ալ պէտք է սա մտտուկը նայինք:
- Լեւ. — Ո՛չ պարոն ոստիկան, այս մտտուկը կնքուած է յանուն
օրինաց և ըստ բացորոշ տրամադրութեան առևտրական
օրինադրքին 533-րդ յօդուածին երկրորդ հատուածին և
ըստ առևտրական դատարանի վճռոյն, ոչ ոք և ոչինչ
կրնան խզելայս կնիքը...
- Ոս. — Պարոն, մեր հրամանագիրն ալ բացորոշ է, ուր որ ալ
ըլլայ փնտռել և գտնել տօքթէօր Շաւարշը և բանտ տա-
նիլ... ուրեմն թոյլ տուէք մեր պարտքը կատարել և
մի ընդդիմանաք:
- Լեւ. — Անկարելի է ոստիկան էֆէնտի (Լուրդըլը ցոյնելով)
հաճեցէք կարդալ և պիտի համոզուիք:
- Ոս. — Դուք այս թուղթը կարդացէք:
- Արթ. — Ախպար ի՞նչ կուլ կընէք կոր պէ... առէք տարէք սա
պէլալը մտտուկը, դուրսը բայ ըրէք, իմ տունս ատլիյէ՞ է
չէնէ մի զապլթիյէ (ռաբիւանները էն Բարեկան ահարկէն,
փառաբանը է՛ւարդիլէ)
- Ոս. — Պէտք է բանալ, օրէնքը... արդարութիւնը վճիռը...
- Լեւ. — Կեցէ՛ք, այս խնդիրը լուծելուն մէկ օրինական միջոցը
կայ... ըստ որում այս պարագան նախատեսուած չէ օրի-
նադրքին մէջ, պէտք է որ անյապաղ խնդիրը ենթարկենք
ստիպողական գործոց դատաւորին, առնենք մտտուկը դա-
տարան տանինք:
- Ոս. — Լաւ կընդունիմ ատիկա (ռաբիւաններու) չուտ, սա
մտտուկը վերցուցէք նայիմ:
- (անասնը վերցոյցա՞ծ ասիւնէն ասիւն ասիւնէն էնչայ և
Շաւարշ կէրեայ Լուրդիւրու և Բարեկաններու հէջ)
- Ամենքը — Ա՛հ...
- Շաւ. — Երթանք քանի որ պէտք է, վեց ամիս ձեզի հիւր եմ,
եթէ բանտին մէջ հիւանդ ունիք ինծի համար գործ չի պակ-
սիր այն ատեն. բժիշկը ամէն տեղ իւր մարդասիրական
պարտականութիւնը պէտք է կատարէ, ըլլայ բանտին մէջ
ըլլայ պալատներուն մէջ, առ այժմ մնաք բարով տիարք:

բանտէն ելլելէս վերջը նորէն կը տեսնուինք... Արթին աղա ինքզինքնիդ լաւ նայեցէք, տուած դեղագիրներս գործածեցէք. եթէ կուզէք որ արանտիսիդնիդ բուժուի...

Արք.— Երթաս բարձր... երթաս բարձր...

Լեւ.— Ասկէ յաջող լուծում կարելի չէր երեւակայել, խնդիրը տակէն լուծուեցաւ, կնիքը անեղծ մնաց, օրէնքը յարգուեցաւ վճիռը տեղը գնաց, բստիկանութիւնն ալ դո՛ւ մնաց, արդարութիւնն ալ... ուրեմն ժողովէնք սա տետրակները և սնտուկն ալ առնելով երթանք. ա՛յլ դործ չունինք հոս (կ'երևան)

ՏԵՄԻԼ ԺԱ.

ԱՐԹԻՆ—ԳԱՌՆԻԿ—ԵՒՓԻՄԷ

Եւփ.— (Բարեկամ) Տեսա՞ր մի քու Ագրիպաս աղա՛դ, պատուաւոր վաճառական, քրէտիթոյի տէր, բիացային վրայ անուն հանած, Աստուածավախ, 4-5000 ոսկի շտկած, սանկ աղէկ, նանկ խոյախ փեսացուդ... տեսա՞ր հիմա, առ տէ նստէ՛... :

Արք.— Է դուն ալ տեսա՞ր մի քու մինչև երկինք հանած աօքթօւղդ, բաշաներու՝ պէյերու՝ էֆէնտիներու նայող, Բարիքէն նոր եկած, Պոլսոյ մէջ մէկ հատիկ բժիշկ, ուսումնական, զարգացած, քաղաքավար, ասոր անոր փորէն քար հանող, կունակէն շէքէր հանող, հիմայ կրնայնէ ինքզինքը մահապետէն հանէ...

Գառ.— Ինծի նայեցէք, պարապ տեղը իրարու սիրտ մի կոտրէք. եղածը եղաւ հեմ-ալ բէք աղէկ եղաւ, ձեզի ասանկ բան մը պէտք էր քի, կուրցած աչուրնիդ քիչ մը բանասիւք, նէ ան քու աօքթօւ Շաւարշդ մարդ էր, նէ ալ քու Ագրիպաս աղադ:

Արք.— Ատոնք աղէկ ամա հիմա ի՞նչ ապաւր ուտելու է, օրթատեղը փեսացու չմնաց:

Գառ.— Աստուած վարդուկին խաժէթը դաթէն տուած է, հող մընէք:

Արք.— Ատ ի՞նչ խօսք է...

Գառ.— Շատ չը քըշեր կը հասկնաս... պէլքի ասոր յայտնի կըլլայ:

Սիւ.— (Յետքէն Բարեկամ) Հիւր մը եկած ձեզ տեսնել կուզէ:

Գառ.— (Կարդալով) Նիկողոս Պէյագեան...

Արք.— Ծօ՛, Նիկողոս էֆէնտին... Թիւճճարն է, ներս մտցուր ինչո՛ւ եկեր է աճապա, առջի անգամ նէ:

Եւփ.— Նիկողոս էֆէնտին ո՞վ է...

Արք.— Ի՞նչ կըսես կոր քա, 20-30,000 ոսկիի տէր է, երեք հատ մանիֆաթուռայի մաղաղա ունի, Սթամպուլ, Պէյ Օղլու, Ղալաթիա...

ՏԵՄԻԼ ԺԱ.

ՆՈՅՆՔ—ՆԻԿՈՂՈՍ ԱՂԱ

Արք.— Օ՛, հրամանեցէք Նիկողոս էֆէնտի, աս ի՞նչ պատիւ է կրնէք կոր մեղի, մենք լայրիս էինք ձեր վիզիթային... էֆթիկ, քեզի բռնեցան ընեմ... Պէյագեան Նիկողոս էֆէնտի, մանիֆաթուռայի Թիւճճար, էլպէթ լսած ես...

Եւփ.— Շատ ուրախ եմ էֆէնտին ճանչնալու, թէև լսած եմ բայց տեսնելու պատիւը չէի ունեցած...

Նիկ.— Շնորհակալ եմ տիկին, պատիւը փոխադարձ է:

Եւփ.— Սանկ քանարէյին վրայ հրամանեցէք, Նիկողոս էֆէնտի:

Արք.— Հոս տահա ըստի կրնէ էֆէնտին...

Նիկ.— Խնդրեմ անհանգիստ մի ըլլաք, ես ամբողջ վրայ աւելի հանգիստ կընեմ...

Արք.— Ի՞նչ կըսէք Նիկողոս էֆ. դուք ամբողջ վրայ նստիք նէ մենք ո՛ւր նստինք... չըլլալիք բան է նէ...

Եւփ.— Նիկողոս էֆ. սանկ քանարէյին վրայ հրամանեցէք, տեսէք աս տեղէն ծովը կերևայ:

Արք.— Հոս ֆօթէօյլին վրայ նստեցէք էֆէնտի, աս թառաֆէն բիւթիւն Զամլճային լեռները կերևայ... (Նիկ. կը նստի)

Արք.— (Երկուքն էրեւոյ խալիպիւթով) Զըլլար ըսի էֆէնտի, զահիր կը վայէ...

Նիկ.— Էյ բէք աղէկ ճանրմ քանի որ այդչափ կը պնդէք կոր (ֆօթէօյլին վրայ կը նստի)

Արք.— Հա չէօյլէ...

Եւփ.— Վայ Նիկողոս էֆ. ասանկ հէ՞... զիս կոտրեցիք, իմ գիտնալս ալաֆրանկային մէջ կնկան խօսքը մտիկ կըլլուի, ոչ թէ էրիկ մարդունը...

Նիկ.— Իրաւունք ունիք տիկին, ներողութիւն կը խնդրեմ: (Խեղճ փոխէլ կոշիկ)

Արք.— Զէ, նայէ ատ չըլլար, քանի քի նստեցար մնալու ես, ետքը խաթրու կը կոտրի հա...

Նիկ. — Է՛հ, անտոնկ է նէ ի՞նչ ընենք տիկին, համակերպելու է, ես ձեր խաթրն ալ չեմ կոտրեր, քիչ մըն ալ քանաբէյին վրայ կը նստիմ :

Արք. — Հա՛, նայէ ատոր ըսելիք չունիմ...

Նիկ. — Հիմա Արթին աղա, սա իմ այցելութեանս պատճառը երկու խօսքով բացատրեմ. ես քովս գրադիր մը ունիմ, Տիգրան Կիրկիրեան...

Արք. — Հա՛ միւսիւ Տիգրանը... կը ճանչնամ նէ, բէք քիպար երիտասարդ մըն է...

Նիկ. — Հիմայ անիկայ իմ ընկերս եղած է...

Արք. — Ի՞նչ կըսես Նիկողոս էֆ. ափերիմ օղլում, ի՞նչ ալ չուտով առաջ գնաց...

Նիկ. — Այո, շատ չուտով, ան ալ չնորհիւ իր վարք ու բարքին և հաւատարմութեանը, զաւկիս պէս կը սիրեմ, մէկ հատիկ չգտնուած տղայ է... ինչ է նէ Արթին աղա, հիմայ քանի որ դուն ալ հաւանած ես, խնդիրը կը դիւրիննայ, ես հիմակ Տիգրանին կողմէն եկած եմ, ձեր աղջիկը Օր. Վարդուհին ամուսնութեան ուղեւ, նայեցէք, մտածեցէք, հարցուցէք, փնտռեցէք և ինծի պատասխան մը տուէք :

Արք. — Աման Նիկողոս էֆ. ի՞նչ կըսես կոր, հարցունելու փնտռելու ի՞նչ պէտք կայ, պատասխանս հա է, հա օղլու հա է... քանիքի դուք մէջն էք, քանիքի ձեզի պէս միւթէպէր թիւձճարի մը օրթախն է եղեր...

Եւփ. — Մի աճապարեր միւսիւ Բասքալ... (Խոհարար) կարծեմ թէ Նիկողոս էֆ. միայն հօրը հաւանութիւնը չի բաւեր... այնպէս չէ... այդ ձեր միւսիւ Տիգրանը գործունեայ, երիտասարդ, ձեր ընկերը, ասոնք ամենքն ալ աղէկ ըսելիք չունիմ, բայց ուսումնական է, զարգացեալ է, լեզու գիտէ...

Արք. — (Եւփէին) Ի՞նչ խալթ կը խառնես կոր քա կնիկ...

Նիկ. — Այո տիկին (2 լոյսերէն հանգէք այս թուղթերը կարդալ, Տիգրանին տիրութեաներն են (Գէն ալ Արթինին փառք) աս ալ ձեզի համար :

Արք. — Ես անանկ բաներու պէտք չունիմ, ես տիրութեան չեմ փնտռեր :

Նիկ. — Արթին աղա աս տիրութեան չէ, աս ալ մեր Տիգրանին հետ օրթախութեան քօնթրաթն է :

Արք. — Ի՞նչ պէտք կայ էֆէնտիս, ձեր խօսքը հաղար թուղթ

կ'արժէ, (Գէն) տեսա՞ր մի սա թուղթը, հաղար տիրութեանի տեղ է...

Եւփ. — (Գէն) Աս թուղթերը հաղար հատ քօնթրաթ կարժէ...

Նիկ. — Ուրեմն ասանկ (կէլէ) ես կերթամ, Արթին աղա դուք քօնթրաթը կարդացէք և դուք ալ տիկին վկայականները և կարելի եղածին չափ շուտ ինծի պատասխան տուէ՛ք...

Արք. — Իմ ճօղապս հա է...

Եւփ. — Իմ պատասխանս ալ այո՛...

Նիկ. — Մնաք բարով...

Արք. — Երթաք բարով, նորէն հրամայեցէք (Նիկ. կէլէ)

ՏԵՍԻՍ ԺԳ.

ԱՐԹԻՆ — ԵԻՓԻՄԷ — ԳԱՌՆԻԿ

Արք. — Իշխէ արատըղըմ կիւվէյի...

Եւփ. — Ահա իմ խոտալ փեսաս...

Արք. — Եազըճութենէ ելած...

Եւփ. — Ռօպէրթ գօլէճէն վկայուած...

Արք. — Նիկողոս էֆէնտիին հետ օրթախ եղած...

Եւփ. — Մարտիլոյ առևտրական վարժարանը մտած...

Արք. — (ալիսի Գէն) Հարուրին 40 շահ...

Եւփ. — Չորս լեզու, հայերէն, տաճկերէն, գաղղիերէն անգլիերէն :

Արք. — Ասկէ զատ եազըճութեան ալ ամսական...

Եւփ. — Հապա ութիւններ... բնագիտութիւն, տարրալուծութիւն, հանքաբանութիւն, պատմութիւն, հոգեբանութիւն, փիլիսոփայութիւն...

Արք. — (այս Գէնի Գառնիկէն և Գառնիկէն) Տեսա՞ր մի մարդը :

Եւփ. — Տեսա՞ր մի չնորձով զարգացեալ երիտասարդ :

Արք. — Ի՞նչ փարս կընէ զարգացումը, աս պէտք է աս, քանի կառնեմ քու ատ տիրութեան :

Եւփ. — Ի՞նչ արժէք ունի քու այդ քօնթրաթը...

Արք. — Ինծի նայէ նորէն չ'սկսիմք (Գառնիկէն ցոյցնելով) ես աղջիկս ատոր պիտի տամ...

Եւփ. — Չէ, ես ալ ատոր պիտի տամ...

Արք. — Ձէ, իմ խօսքս պիտի ըլլայ...

Եւփ. — Ձէ, իմ խօսքս...

Գառ. — (առաջ գալով) Ի՞նչ կուէ կընէք կոր պէ, ուրախու-
թեանուդ խելունիդ փախուցի՞ք, առ թուղթին տէրն ալ
Տիգրանն է, առ թուղթին տէրն ալ...

Արք. — Ծօ հա իրաւ... էյ անխրատար կուէ ընելու ալըմիշ ե-
ղած ենք քի, շաչըմիշ ըրինք:

Գառ. — Ինչ է նէ, ալ հիմա երկուքնիդ ալ մուրառնուդ հա-
սաք. դուն քուկին ըսած մարդդ գտար, ուսումնական
զարգացեալ, դուն ալ քու ուղածդ, թիւձձար, մօզն ալ
իր ուղածը, հէմ ուսումնական հէմ գործի մարդ, որով
մէկ փեսայի տեղ երեք փեսայ կունենաք կոր, ձեր երե-
քին ալ յարմար... Ինծի նայեցէք, ալ ասկէ վերջը անանկ
ալափրանկայի ալաթուռքայի կուէն երով կեանքերնիդ հա-
ռամ մընէք... Արթին աղա դուն քիչ մը բարակցիր, էֆ-
տիկ, դուն ալ քիչ մը հաստցիր տէ, իրարու հետ ալ սի-
րով ապրեցէք, հայտէ պաղտուեցէք նայիմ, ա՛լ խապա-
հաթներնիդ աֆ ըրէք իրարու:

Արք. — Եկուք Եւփիմէ...

Եւփ. — Արթին աղա...

Գառ. — Հա չէ՞յլէ... Էֆթիլը Եւփիմէ Բասթան ալ Արթին,
հաչտութիւն... փրանքօ-թրքական պատերազմը վերջացաւ:

ՎԵՐՁ

<< Ազգային գրադարան

NL0371327

ԱՂԱՏ ՄԱՅԵՆԱՇԱՐ

Զարգաբան Գրատունը այս անունով հրատարակած է հին և նորագույն ու հայրենասիրական գործերու շարք մը որոնք մեծապէս գնահատուած են ընթերցաւոր հասարակութեան կողմէ:

1. Սեւ Հողեր կամ Յետին Գիշեր Արարատեան, թատերերգութիւն Պետրոս Դուրեանի, 5 արար	40. 2
2. Աւերակ (Բանի լիսնակներ), Վահան Թոթովենցի	1
3. Ընդարձակ Հայկական Երգարան, Ա. հատոր . . .	3 1/2
4. Վանգոյժ Խրիմեան Հայրիկի	1 1/2
5. Երգեր և Տաղեր, Պ. Դուրեան (պատկերով) . . .	1
6. Հայգոյժ Խրիմեան Հայրիկի	2
7. Ընդարձակ Հայկական Երգարան, Բ. հատոր . . .	3 1/2
Նոյնը Ա. և Բ. հատոր 7 1/2, լաթակազմ . . .	10
8. Աւերումն Անի մայրաքաղաքին, թատեր. Պ. Դուր.	2
9. Յաւին Տունը, (Բանտի յիշատակներ, Լ. Շաթրեան	4
10. Եղիա Տեմիրճիպաւեան, Լ. Էտաճանեան (պատկ.)	1 1/2
11. Երեսասարդը, Տ. Լուի Պէնքս, թարգմ. Ռոզմէրի	1 1/2
12. Զայնադրուած Հայկ. երգարան, Բ. Կանաչեան Ա. Մաս	5
13. Ժամանակ և Խորհուրդ իւր, Խրիմեան Հայրիկի, հասցիքը ի նպաստ Վանայ Վարադայ Վանքին .	1
14. Սով և Ման, Ուրար	1
15. Սրինկ Քերթումներ, Վահան Թոթովենցի . . .	2
16. Ընդարձակ Հայկական Երգարան, Գ. հատոր . . .	3 1/2
Նոյնը Ա. Բ. Գ. հատոր 10 զրո. լաթակազմ	12 1/2
17. Հայ Հերոսի Արաւանքը, Աշուղ Շահնազար . . .	3
18. Ֆրանկո-բթական պատերազմ կամ Չարքը Արքին աղա, կատակերգ. Եր. Օսեան, 3 արար . . .	3
19. Պատասխան Ռուս. Սինդիկատային Լ. Թոթովենցի	1

Դիմել Զարգաբան Գրատուն, Կ. Պոլիս, Չալճագճըլար,
թիւ 24-26: